

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

СРПСКИ СИОН

Год. XV

Број 17

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ
КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у среду 31. августа 1905.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени.

По замолби Његовог Високопреосвештенства Господина Епископа *Гаврила* епископа Вршачког, благоизволело је Његово Високопреосвештенство Господин Епископ Темишварски *Георгије* свршеног богослова Атанасија Марковића у Св. Ваведенском храму у Бездину чино и правилно рукоположити, дана 14. (27.) августа 1905. за ђакона, а дана 15. (28.) августа и. г. за презвитера, који за протопрезвитератског помоћника и катихету у Белој Цркви одређен.

НЕЗВАНИЧНО.

Мисли Теофана Живковића

о

ПРЕДАВАЊУ НАУКЕ ХРИШЋАНСКЕ У КАРЛОВАЧКОЈ
ГИМНАЗИЈИ.

Д. Р.

(Свршетак.)

Шта је данас гимназија, која јој је цјел?
Гимназија је припрема за сваку струку живота политическог и непотитическог. Данашњем питомцу овога заведенија, кад

из њега корачи, несме ни једно поље знања и вештине људске појавити се као terra incognita. Начелна поњатија, која је овле сабрао, ојачао разум, који се овде развио, љубопитство за све, што је добро, красно и полезно, кое се овде и запалило и подранило, очишћена свест, која је овде свој правац нашла, то су сапутници његови, кои га из гимназије изводе на раскршће људски позива а одатле, десно или лево, камо га повуку способности словесне или наклоности наравне.

Никада јој ово име лепше ние доликвало, него данас, јербо се данас све силе и могућство овде ломе и преламају, развијају и тару за свестрани живот духован и моралан, за услове благостања наравнога, за цјел живота државног. Ова гимназијална припрема мора да је савршена, колико је само могуће, све силе равномјерно ишту развијања, као лепу хармонију живота, сви предмети наједнако ишту објелавана, као многостручно јединство услова онога живота.

Према силама јуношеским, према поимљивости и разумности млади година, млади свет, кои познае свет, познае јестество, знаде употребити спољашња со-

кровишта знања и вештине људске; знаде мислити; памтити што је било, ползовати се овим што бива, и спремати се за оно, што ће бити. Гимназија је данашња мали духовни мир, из кога излећу космополите вселене духовно. За то се при изласку ученика из гимназије успјех његови осам година бележи по искушеној зрелости његовој „овај је зрео“. — Може ли бити сјајније, похвалније и корисније сведочење за воспитатеља, и његове трудове, од овога имена, ако му то заслужи воспитаник његов? Може ли према држави и вишим државним заведенијама бити важније свидјетелства, од свидјетелства зрелости, које гимназија честитим своим питомцем издаје? Сада је питање: у оваковом заведенију, према овакоме устројству и цјели његовој, како би морало обдјелавати се наука Благочестија, ова најважнија наука, и како се она данас обдјелавала?

Не може човек у корист човечества и себе самога ни у једној струци знања и вештине усцјевати, ако није добар хришћанин, не може он бити полезан члан државе, ако нема цркве, не може нити се сме обазрети у држави, ако је стран у својој цркви, нити је кадар он дати цару царско, ако незна дати Богу божијега. Наука Благочестија за то је, да младога човека православне цркве од првоначелнога познанства божества постепено доведе до најчистијега, највишега поњатија Бога, и до познанства чудеса, којима се прославио Бог у хришћанској цркви, до свјетнога почитанија древности народа својега, који је у цркви својој поживио, спасавао се, и живи и спасава се и данас; и да га доведе до познанства и уваженија они дужности, које одговарају првим поњатијама и искуству његовом, и поред који у скупу може бити он добар хришћанин, и поштен човек. Овакав само кратки преглед целе науке Благочестија могао би се успоредити са овим начином, по којима се други учевни предмети према својој задатку обдјелавалају у новим земаљским гимназијама.

Начин онај, по коме се за ови прошли седам година у свима поменутих гимназијама, по којима је расута младеж наша, наука Благочестија предавана, врло слабо, да

не речем ни мало, одговара потреби самој. Вјера и љубав — о надежди није било спомена — по руководству нашега катихисиса Синодалнога, то је све, што се из давнашњи времена повлачи и до данашњи гимназија. Не мислим да је мало по суштествености предмета, него је мало и врло не слично по начину, како се предавао предмет овај. Чланови вјере, и заповједи божије, сведене на неколико листића, понаврале су се сваке године, и у свакој класи, да су се деца помало навикавала, саму ствар као неку маленкост сматрали, ни због чега другога, но за то, што су једно и исто, и лане и преклане, и од више година чули и научили. Још к тому непрестани изводи из рукописни извода старији година и овој малој материји предмета често су наносили великога уштрба. Па баш и ако допустимо, да им ништа више и не треба за спасение душевно од вере, и добри дјела, неможемо порећи, да им се поњатија сва по годинама ширити и богатити морају. И ва другоме пољу духовнога живота истина остаје истина, али је начин познавања и испитивања истине свагда и свагда уз године ишао, и иде и данас тако.

А горе је речено, какав је задатак науке Благочестија у данашњим гимназијама, за које не приличи више оно, што је за старе гимназије, у овим околностима времена можда могло се поднети.

Осим ови мали рукописни катихисиса, памти се из пређашњи времена већи катихисис протосингела Емилиана Кенгелца, који се у гимназији темишварској предавао, наука о Благочестију од непознатог сачинитеља, која се у Далмацији предавала, и историја библијеска и црквена, коју је парох карловачки Павел Николић, у гимназији карковачкој предавао.

Ова дјела ако и јесу била за ондашњу потребу прикладна, слабо би се могла данас употребити за употребу осам разреда према горњем задатку науке Благочестија и према данашњем устројству земаљских гимназија.

Исто тако и најновији катихисис издани за Бачку дијецезу, само би за неколике разреде довољан био.

Догађаји непитају, јесмо ли ми спремни за њи, они долазе течаем времена ма нас како у времену затекли. Тако нас је нашло и ово ново устројство земаљски гимназија, и у њима стари катихисис, кога није било употребити више. Кад је подписани катедру примио по налогу његове власти духовне у овдешњем заведенију, морао је хтео не хтео, смео не смео, постарати се да састави једну науку, која би заузела место науке хришћанске у плану учевном истога заведенија. Науку своју назвао је „Науком Благочестија“ и на основу изреченија св. ап. Павла: *нынѣ же прѣживаѣтъ вѣкра, надежда, лѣбъ*“ (5. Кор. 13, 13.) раздјелио је на три части, као што је раздјељено православно исповједение католическој и апостолској цркви источној, и често споменути катихисис синодолни од 1774.

Прву част распространио је многима разлозима православно догматическаго Богословија од Архимандрита Макариа (С. Петербург 1850.), другу из књиге: Пространи хришћански катихисис православној католическој источној цркви (Санкт-Петербург 1848.), а трећу из више учитеља Богословија моралног, и нарочито из философије и Богословие св. Јована Дамаскина (Будим 1827.).

Овако по нужди устројену науку Благочестија предавао је он у VII. и VIII. разреду, кое онет ништа друго ние било, него повторение мало пространие свега онога, што су деца у вишим разредима чула кроз 6 година. Али се из досада реченога види, да и овај посао неодговара са свим потреби својој, и неможе се никако другиче сматрати, него као савестни само труд једнога човека приватнога, да по налогу свое високе власти за време само подпуни празднину, која се појавила у новоме учевном плану велике гимназије карловачке. Што је пак учињено по крајној нужди, то неможе остати за нормално стање, са тим мање, што му оскудјева печат областнога дозвољења и одобрења црквенога; и што, баш да би и то било, овако као што јест, неподмируе праве и све потребе заведенија нашега и његовога новог устројства.

Наука Благочестија имала би воспитати савршена православна хришћанина. За то јој стое осам година на расположењу. При рагулирању катедре њене, морало би се недостатци понунити, кои су се показали. Тако су исто у најновије време и Римљани радили. Наука Благочестија морала би постепено приступати рјешенију задатка свога. Прие свега имала би предводити повјестница библическа, прикладна за младе године првога и другога разреда; за тим би морала сљедовати историја првенствујуће цркве, прикладна за старие године трећег и четвртога разреда; после тога дошао би закон јестествени, на кога се позива Спаситељ у новоме завјету, растолкован за године петог разреда; у шестом разреду долази вјеровање православнога хришћанина, и закон јеванђелски, т. ј. практическо учение највиши добродјетели, за кое је кадар човек само водом и крстом одрођен, да буде савршен, јакоже отец небесни совершен јест. У седмоме разреду била би литургија, а у осмоме повјестница православне источне цркве, с призрјением на њено стање у благословеним државама аустријским на своме месту.

Овако израђена, и према новоме устројству гимназија уређена наука Благочестија, кад би изишла из руку тому вешти и доспјели, и потврђена била од наше области црквене, морала би се штампати, и за руководство служити свима учитељима науке хришћанске, по свима заведенијама, гди се учи младеж православна. И овим само начином могла би се задовољити потреба данашњег времена, у овоме како за младеж, тако и за цркву и државу велеважном призренију.

У Карловцима месеца Августа 1858.

Теофан Живковић с. р.
патриаршески протодјакон и катихета
у вел. гимназији Карловачкој.

* * *

И ако је од 1858. до данас протекло пуних 47 година; ми и данас немамо подесних књига — за неке разреде као за V. и VI. немамо никакве књиге — за пре-

давање науке хришћанске у гимназијама односно за средње заводе.

Постоји већ неколико годана комисија — одбор — за израду веронаучних књига; ал која хасна, кад иста доста споро одмиче са својим радом.

Што је много, много, ал крајње је време да и ми дођемо већ једном до ваљаних и подесних књига веронаучних за средње заводе.

И з б о р

АРХИЕПИСКОПА БЕОГРАДСКОГ И МИТРОПОЛИТА СРБИЈЕ.

На основу постојећег закона, предузет је 14. о. м. у великој сали митрополијској избор архиепископа београдског и митрополита Србије.

Кандидата је било за то место свега четир и то: шабачки епископ и администратор митрополије *Димитрије*, нишки *Никанор*, жички *Сава* и тимочки *Мелентије*.

Тог дана, добио је епископ *Димитрије* 13, *Сава* 13, *Никанор* 12 а *Мелентија* 2 гласа.

Пошто по закону код првог избора мора кандидат имати две трећине гласова од свих присутних изборника, то је 18. о. м. предузет по ново избор.

Код овог избора добио је епископ *Димитрије* 27, *Никанор* 11, а *Сава* 1 глас.

Код првог су се избора уздржали од гласања и дали празне гласанице њих 5, а кад другог њих 6.

Указом краљевим од 19. о. м. потврђен је избор епископа *Димитрија* за архиепископа београдског и митрополита Србије, а 20. о. м. свечано је нов митрополит инсталисан и уведен у митрополијски сто.

И тако је и митрополијско питање, које је правило и задавало доста бриге и влади и свима истинским пријатељима српске цркве у Србији, сретно свршено и скинуто с дневног реда.

Новоизабрани митрополит *Димитрије Павловић*, рођен је у Пожаревцу 1846., где је свршио основну школу и нижу гимназију, а богословију у Београду 1868.

По свршетку богословије ожени се и

20. Септембра 1870. буде рукололожен за ђакона, а 21. за свештеника и додељен буде за помоћника своме тасту поп Луки у Лапову.

По смрти жениној, слушао је и свршио филозофски факултет у Београду, те постао наставником богословије. По положеном професорском испиту, изабрат буде за епископа нишког, и 8. Новембра 1884. посвећен за епископа.

Како се његов избор за епископа сматрао неканоничан, пошто га је изабрао и посветио за епископа неканоничан митрополит Теодосије Мраовић; то кад је Мраовићева јерархија 28 Маја 1889. сишла са управе црквене, и управу предузео канонички митрополит Михаило, тада је сишао са управе и епископ *Димитрије*.

Не могавши остати у Србији, отишао је епископ *Димитрије* у Француску, где је у Монпељеу слушао три године књижевност и филозофију, а 2 године пољопривредну академију.

По смрти митрополита Михаила, постављен буде епископ *Димитрије* за државног саветника, а Новембра 1898. постављен буде за епископа шабачког.

Као епископ одлазио је у два маха у Хиландар, којом је приликом преписао и издао у „Споменику“ кр. српске Академије „Типик“ св. Саве.

Како у нишкој, тако исто у шабачкој епископији, оставио је епископ *Димитрије* леп спомен и настојао је да свештенство савесно и тачно врши своје дужности.

Као сваки јавни раденик у Србији, — у Србији огрезлој у странкама —, тако је и епископ *Димитрије* имао својих противника и нападача, који су јавним нападајима на њега у новинама, давали одушку тобоже увређеном народном чувству, а у ствари својој личној освети, што их је било казнио због невршења својих дужности, било што им није испунио њихове или њихових сродника неправедне и неосноване молбе и жеље.

А нападан је често бивао и због тога, што су га држали за напредњака, а у најновије време за потпомагача сељачке странке.

И све то и још много друго што-шта,

а понајвише личне себичне цели и на-
мере појединих бирача и кандидата, учи-
нише то, да је епископ Димитрије добио
код првог избора само 13 гласова.

А што је добио 27 гласова код другог
избора, то се има захвалити родољубљу
и увиђавности старога епископа жичког
Саве, који је своје пријатеље — бираче
— наговорио, да гласају за епископа Ди-
митрија, што и учинише, те тиме пре-
секао „митрополијско питање“, које је
могло бити од кобних последица по срп-
ску цркву у Србију.

Тим својим колико родољубивим, то-
лико и мудрим поступком, епископ
Сава учинио је велику услугу српској
цркви у Србији која ће му за то бити
благодарна и спомињати и сећати се тог
његовог родољубивог и мудрог поступка.

Према данашњим приликама у Ср-
бији, за коју носи највећу одговорност
митрополит Михаило, који за својих 30
година митрополисања није био у стању
да створи такву јерархију, којој не би
могао нико ништа приговорити, и да све-
товњаци изборног тела — највиши пре-
ставници државних и народних власти и
науке — при избору даду празне гла-
санице, чиме по општем мњењу хтедохе
показати, да не држе ни једног од посто-
јећих кандидата за достојног и дораслог
места митрополијског.

Митрополит Михаило као политичар,
био је слаб јерарх, те је око себе купио
само своје политичке партизане, а није
се старао да ствара јак, карактеран и
потпуно спреман јерархијски подмладак.

Шта је то користило српској цркви
у Србији, што је он био добар и спреман
архијереј и вредан раденик на црквеном
пољу, кад није био у стању спремити и
оставити после себе достојне последнике.

Познавајући лично новог митрополита
високопреосвећеног П. Димитрија, и зна-
јући поближе његове мисли о управи
црквеној и љубави његовој спрам црквене
књижевности, а уз то и његову љубав
реду и раду, ми се тврдо надамо, да ће
се он достојан показати избора и новог
свога положаја.

А да то постигне, мора се пре свега

и свега клонити и дворских и иначе
ласкаваца и улизица, који су највећи
кривци, што многи и многи црквени
поглавица није био онакав, какав је мо-
гао бити, нити испунио оне наде, које
су се избором њиховим на њих полагали.
Јер исти не долазе никад бадава у двор
и не ласкају и не денунцирају друге из
неке љубави спрам њих и што им желе
добра, него просто да тиме пре дођу до
својих цели.

Њему, као црквеном поглавару треба
сви да су једнаки, те добре и заслужне
да награђује, а немарне и рђаве да по-
правља и по заслуги да казни

За мерило и награде и казни, треба
да му служи једино закон. И не буде л
му он увек путевођа, тешко ће бити и
њему и цркви!

Даље треба да му буде једна од нај-
пречих брига, да се уреди богословија и
да се постара за ваљане њене учитеље и
наставнике. Из данашњих професора у
Србији, треба понајбоље и најспремније
поставити за професоре, а од најбољих
за ректора, те настојати, да не буде као
што је досада бивало, да се из партиј-
ских обзира најбољи професори бацају у
забите гимназије и друге средње заводе,
а најлошији доводе за професоре бого-
словије. Без сталности професорске на
богословији, не може се ни мислити на
напредак њен.

Не треба да испусти из вида и то,
да кад држава толико троши на питомце
на страни, да треба од најбољих профе-
сора бар по 2—3 шиљати на страну, да
се усаврше у појединим струкама.

И кад то узбуде, онда Србија може
уверена бити, да ће имати онакво све-
штенство, *какво* јој је особито у данашње
време потребно.

Уређење свештеничке и плате и њи-
хових дужности, захтеваће великог труда
и брига, и узбуде л се нови митрополит
ставио на становниште, да једном треба
решити и питање о свештеничкој плати,
и кад се то реши, настојати свом силом,
да свештенство врши само своје свеште-
ничке дужности, што ће истина мало по-
теже ићи, ал што се мудрог управом

и даде постићи, стећи ће себи неоцењених заслуга и по српство и српску цркву у Србији.

И у уверењу, да ће високопреосвећени Г. митрополит Димитрије и хтети бити *шакав*, ми му желимо и дуга века и да дочека српску цркву у цветућем стању.

Д. Руварац.

М о л б а

митрополита Јосифа Рајачића за семинар
Д. Р.

У отштампаној из „Гласа истине“ брошири: „*Што се* и како се и с које се стране досле покушавало, да се и код нас оснује

С Е М И Н А Р И Ј А

за кандидате свештеничког реда? Написао Иларион Руварац, архимандрит, Нови Сад 1887, на стр. 9. наведен је у кратко садржај молбе митрополита Јосифа Рајачића, поднесене 25. Марта 1846. и 1. Августа 1847. цару и краљу Фердинанду у погледу семинара за богослове.

Ми ћемо овде исте молбе, ради њихове важности у целости у оригиналу навести, као прилог за историју нашу црквено-просветну.

Прва молба гласи:

Euer Majestät

Allernädigster Kaiser und Herr!

Schon im Jahre 1789. hat die a. h. Regierung Euer Majestät die Nothwendigkeit erkannt, die Bildung des gr. n. u. Klerus mithin die geistige und moralische Bildung der treuen Unterthanen dieses Ritus auf einen besseren dem Zeitgeiste angemesseneren Fuss zu bringen und zu heben. Daher hat Seine Majestät Wailand Kaiser Leopold II. glorreichen Andenkens a. g. anbefohlen, einen National Kongres zu versammeln, und die Nation selbst über diesen höchst wichtigen Gegenstand zu Rathe gehen zu lassen.

Diesem a. h. Ansinnen wurde im Jahre 1790. auch wirklich die Folge gegeben, und es wurde die Errichtung eines General-Seminars zur gehörigen Bildung des gr. n. u. Clerus allerseits als unumgänglich nothwendig anerkannt, und Seiner Majestät dem Kaiser zur Bestätigung vorgelegt. A. h. gedachte Majestät geruhten nicht

nur den Vorschlag des Kongresses zu genehmigen, sondern auch zur Errichtung des General-Seminars eine beträchtliche Summe auf Ihre Kame-ralkasse anzuweisen, welches alles aus den auf dem Kongress vom Jahre 1790. bezüglichlichen Akten weitläufiger zu ersehen ist.

Allein ohnerachtet jener glücklichen Auspizien traten diesen gottgefälligen Werke bald feindliche Hindernisse entgegen. Der Türkenkrieg war kaum beendigt, als im Westen neue Gewitter-Wolken sich erhoben, welche langjährige blutige Kriege und viel Ungemach über das Vaterland brachten, das General-Seminar gerieth darüber, so wie manches andere nützliche Friedenswerk in gänzliche Vergessenheit.

Dieses gottgefällige Werk scheint der glor-reischten Regierung Euer Majestät von der Vor-sehung vorbehalten zu sein.

Möge der Allmächtige geben, dass Euer Maje-stät diese schöne Idee des gütigsten Grossvaters, welche so viel Lärm auf dem letzten Landtage verursachte, bald ins Dasein rufen.

Ich glaube, dass es nicht nothwendig ist, Euer Majestät die Gründe anzuführen, welche die Errichtung eines General-Seminars für die gehörige Erziehung des gr. n. u. Klerus gebietherisch erheischen. Diese Gründe sind jedem Staatsmanne genügend bekannt, und ich glaube nur so viel behaupten zu können, dass an keine Sittenbesse-rung, an keine Ausrottung der Unmoralität, der Vorurtheile und des Aberglaubens im Volke mei-nes Ritus zu denken ist, so lange die Geistlich-keit dieses Volkes nicht *gut kirchlich* erzogen sein wird, und dass eine solche Erziehung ohne ordentliches Seminar unmöglich ist. Die Aller-höchste Regierung Euer Majestät hat vor 56 Jahren schon diese Unmöglichkeit erkannt. Was damals Noth that, thut heute zehnmal mehr Noth, und der jetzige Zeitgeisst stellt ungeheuer grö-sere Forderungen, als der damalige. Es steht also fest, dass die Errichtung eines General-Seminars für die Bildung des griechisch nicht unirten Kle-rus höchst nothwendig ist. Wie glücklich werden meine Glaubensgenossen sein, wenn Euer Maje-stät das allmächtige Schöpfungswort sagen: „Es werde Licht!“ — „Es werde Licht auch bei meinen griechisch nicht unirten Unterthanen; es werde ein Semiuar, wo sie dieses göttliche Licht empfangen können!“ — Es kommt also nur da-rauf an, dass Euer Majestät dieses allernädigste Wort aussprechen.

In der Voraussetzung, dass Euer Majestät von der Nothwendigkeit eines Seminars für meine Glaubensgenossen vollkommen überzeugt sind, dass Euer Majestät des einmal erkannten Guten nach der väterlichen Huld und Milde alle Ihre Unterthanen gleich theilhaftig machen wollen, dass folglich Euer Majestät nicht länger entstehen werden, das General-Seminar ins Leben zu rufen, habe ich auf dem Landtage 1843 als die Ständetafel auch dieses Gegenstandes sich bemächtigen wollte, — mich unterfangen zu erklären, dass ein gut eingerichtetes Seminarium da stehen kann, bevor die Regnicolar-Deputation ihren Bericht an den zukünftigen Landtag darüber zu erstatten im Stande sein könnte. Zufolge dieser als nothwendig erkannten Erklärung und in der festen Hoffnung, dass Euer Majestät dieselbe a. g. billigen werden habe ich nicht unterlassen, sogleich die nötigen Vorarbeiten, als: die Aussmittlung des Bauplatzes, die Entwerfung der Vorausmassen, der Pläne und Kosten-Ueberschläge, die Erzeugung der Ziegeln und des Kalkes vorzunehmen.

Da der Sitz des jeweiligen Erzbischofs und Metropolitens zu Carlovitz ist, auch lange dort bleiben dürfte, und das General-Seminarium unter dessen Leitung und Aufsicht am besten gedeihen muss, so glaube ich, dass dasselbe in Carlovitz errichtet werden soll. Hier gibt es keinen geeigneteren Platz, zur Aufführung eines solchen Gebäudes, als der Platz wo gegenwärtig das Carlovitzer-Gymnasium mit seinen daran stossenden Gebäuden steht. Nur mussten noch 3 kleine Privat-Häuser mit 4000 fl. dazu angekauft werden. Das Gymnasium würde seine Gebäude, wovon es gegenwärtig einen Nutzen zieht, dem Institute gegen denselben jährlichen ewigen Pachtzins überlassen, welchen es gegenwärtig bezieht. Es versteht sich von selbst, dass alle diese auf dem Platze vorhandenen Gebäude niedergeworfen, und ein Gebäude dort aufgeführt werden müsste, welches so geräumig wäre, dass es das Gymnasium, das Lyceum und das Seminarium auf 300 Zöglinge, nebst den erforderlichen Wohnungen erhalten könnte.

Der Ermittlung dieses Platzes musste nothwendig die Entwerfung der Pläne und Kosten-Ueberschläge zu einem zweckmässigen Gebäude folgen. Diese Arbeit liess ich durch den gegenwärtig auf der Oedenburger-Bahnlinie angestellten Civil-Architekten Janke ausführen, und durch den slawonischen Gränz-Bau-Direktor, Oberstlieu-

tenant Mihailovich revidiren. Nach diesen genau entworfenen und mit Sachkenntniss geprüften Kosten-Ausweisen, werden sich die Umkosten dieses angesinnnten Gebäudes, sammt dem Ankaufe der erforderlichen Plätze auf 153,200 fl. belaufen. Diese Pläne unter No. 1. 2. 3. 4. sammt Vorausmass und Kostenüberschlägen werden hier beigegeben.

Weil die Localverhältnisse der kleinen Stadt Carlovitz nicht der Art sind, dass man die zu einem solchen Bau erforderlichen Bau-Materialien am Platze gleich und in genügender Quantität haben kann, sondern jeder Bauherr sich sein Erforderniss der Ziegel erst schlagen und brennen lassen muss, wozu bei kleinen Qualitäten gewöhnlich ein Sommer nothwendig ist, so kann eine Quantität von 3 Millionen Ziegeln, welche zu dem angesonnenen Seminar Baue erforderlich ist, kaum in 3 Sommern erzeugt werden. Diese Rücksicht bewog mich schon im Jahre 1843 eine Million Ziegel und zehn Tausend Metzen Kalk erzeugen zu lassen, wozu ich in der Anhoffung der Allerhöchsten Bewilligung einstweilen, und bis die gehörigen Fonds zu diesem Baue von Euer Majestät allergnädigst bestimmt und angewiesen seyn werden, die Proventen des vacanten Baser Bisthums verwenden zu können glaubte.

Die Fragen, welche diesen Bau betreffen können, reduciren sich also auf folgende:

1. ob eines oder mehrere Seminarien nothwendig seien?
2. wo solches errichtet werden soll?
3. woher die Mittel zur Errichtung eines solchen zu nehmen sind?

ad 1. das ein Seminarium oder eine gründliche Erziehungs-Anstalt der künftigen Priester und Volkslehrer höchst erforderlich ist, darüber kann nach Vorausgeschicktem keine Frage mehr seyn. Zwei oder mehrere Seminarien erachte ich weder nothwendig, noch erspriesslich. Ich berufe mich hierin auf den Misstand, welchen die Menge der römisch-katholischen Seminarien erzeugt hat. Denn nicht nur das Sie unendlich mehr Aufwand verursachen, sondern auch ist die Gleichförmigkeit der Lehre und Erziehung verloren, welche von der grösseren oder minderen Tüchtigkeit der Vorsteher und Lehrer sehr abhängt. Wenn die a. h. Regierung meinen Plan der auf die Verminderung der Pfarren, ohne Verlust der Pfarr-Sessionen basirt seyn soll, allergnädigst genehmigt, so ist ein Seminarium für alle 8 Diözesen hinlänglich.

ad 2. Das Seminarium soll so viel möglich im Mittelpunkte aller Diözesen liegen, und unter der unmittelbaren Aufsicht des Karlovitzer Erzbischofes stehen. Die Vortheile, welche dadurch erzielt werden, sind zu einleuchtend, als dass ich sie näher zu entwickeln brauche. Der schüklichste Ort also für das General-Seminarium ist der, wo der jeweilige Metropolit seinen beständigen Sitz hat — Carlovitz.

In Carlovitz besteht schon seit der 1790-ger Jahren ein National-Gymnasium, welches ohne dem Gymnasial Gebäude einige anstossende Gebäude hat. Sein Patronat ist nicht abgeneigt, alle diese Gebäude und den ganzen Platz zum neuen Bau des Seminars gegen die Sicherstellung des gegenwärtigen Einkommens, das diese Gebäude ietzt abwerfen, und gegen dem abzutreten, dass in dem neuen Seminar-Gebäude für die Gymnasial-Erfordernisse und die Wohnung des Directors genügend gesorgt werde. Da jedoch dieser Gymnasialgrund nicht hinlänglich wäre, müssten noch die 3 anstossenden kleinen Gründe, und zwar einer mit 1600 fr., einer mit 2000 fr. — und einer mit 400 fr. CMze zusammen 4000 fr. CMze abgelöset werden. Da die auf diesem Bauplatze vorhandenen Gebäude theils von Holz, theils von schlechten Materiale aufgeführt und in den an-gesonnenen Bauplan nicht passen, müssten alle rasirt werden.

ad 3. Da die Errichtung des fräglichen Seminars mit dessen Einrichtung auf wenigstens 160.000 fr. CM. kommen dürfte, so ist es klar, dass ohne besondere a. h. Gnade Euer Majestät dieses wohlthätige und einen unberechenbaren Nutzen versprechenden Werk nie zum Daseyn gebracht werden kann. Schon der Grossvater Euer Majestät hat zu diesem Ende gegen 50.000 fr. im Jahre 1790. resolvirt gehabt. Wenn diese Summe nur mit 4% verzinset worden wäre, so hätte man gegenwärtig ein Kapital von 162.000 fr. CMz. ohne alle Zinseszinsen, also gerade so viel, als zum Daseyn eines so wichtigen Gegenstandes nothwendig erachtet wird. Wenn ich bedenke, dass der vor der Burg Euer Majestät stehende Theseus-Tempel mit dem Idol, den er einschliet, weit mehr gekostet hat, so kann ich unmöglich glauben, dass Euer Majestät den mindesten Umstand nehmen werden, einen gleichen Betrag auf ein so ächt christliches, so nothwendiges Millionen Ihrer Unterthanen beglückendes Werk allergnädigst zu bewilligen.

Sollten jedoch Euer Majestät aus wichtigen Gründen sich hiezu nicht allergnädigst entschliessen können, so möchte ich allerunterthänigst vorschlagen, den Ueberschuss der Proventen des Bacsers Bisthums und die Interessen der beiden Nazionalfonde auf drei Jahre zu bewilligen, zugleich mir huldreichst zu erlauben, dass ich milde Beiträge zu diesem gottgefälligen Zwecke sammele lassen kann.

Nach meiner unmassgeblicher allerunterthänigster Meinung glaube ich fest, dass dieser Akt der väterlichen Huld, nämlich die allergnädigste Erklärung Euer Majestät, dass ein Seminar in Karlovitz errichtet werden soll, vor dem Zusammentritte des National Congresses ausgesprochen, von ausserordentlicher Wirkung seyn, und einen wohlthätigen Einfluss auf alle andere Verhandlungen üben werde. Demnach nehme ich mir die allerunterthänigste Freiheit, folgende Punkte vorzuschlagen.

1-tens. Euer Majestät möchten allergnädigst geruhen Sie über das Princip auszusprechen, dass ein General-Seminar nothwendig sey, und errichtet werden solle,

2-tens. Die Fonds zu bestimmen woher die Auslagen hiezu genommen werden sollen,

3-tens. Die von mir bereits aus dem Inter-calär Proventen des vacanten Bácsers Bisthums gemachten Auslagen für die Erzeugung der Baumaterialien gegen ordentliche Rechnungslegung zu genehmigen, und mich zu beauftragen für weitere Erzeugung derselben Sorge zu tragen.

Um hierin allen Missverständnissen zuvorzukommen, erkläre ich und haften dafür, das diese Baumaterialien von Niemanden dort wohlfeiler erzeugt werden können.

4-tens. Den Gränz-Bau Director Oberstlieutenant Mihailovich mit der Bauführung zu beauftragen.

5-tens. Mich zu beauftragen, die Kostentüberschläge über die Einrichtung und über den Unterhalt des Seminars auszuarbeiten und zu unterbreiten.

6-tens. Die bischöfliche Synode zu beauftragen, den Studienplan und die Vorschläge über die Direction des Seminars und des Lehrpersonale auszuarbeiten, und Euer Majestät zu unterlegen.

Euer Majestät! Dies ist der höchste Wunsch, den ich in meinem Busen trage, dies mein ausschliesslicher Gedanke, mit dem sich mein Geist und alle meine Gefühle Tag und Nacht beschäftigen. Ich würde mich für den glücklichsten Oberhirten halten, wenn ich diesen meinen Wunsch

www.unilib.rs
 verwirklicht, und mein General-Seminarium in voller Thätigkeit sehen möchte. Ich glaube fest dass dies eines der schönsten unzerstörbaren Monumente seyn wird, welches Euer Majestät Sich und Allerhöchstdero grossen Vorfahren setzen können. Ich höre im Geiste schon, wie Millionen unserer Nachkommen ihre Stimmen zum Himmel erheben, und aus der Tiefe ihrer Herzen schreien: „Hosanna in der Höhe! Gesegnet sey Ferdinand Unser Vater und Wohlthäter!!!“

Beseeligen gütigster Vater diese und die zukünftigen Millionen! Beseeligen Euer Majestät mich Höchstdero getreuen Unterthan, der keine heiligere Pflicht kennt, als Gott, Euer Majestät und dem Vaterlande auf diese Art zu dienen und zu ersterben Euer Majestät

unterthänigster treu devotester

Joseph Rajacsich m. p.

Erzbischof von Karlovitz u. Metropolit.

Wien, den 25. März 1846.

(Свршиће се.)

Автобиографија

Партенија Павловића

епископа посвећења.

Д. Р.

(Продужење.)

О царје зѣмстїи смотрїте что творїте, не забѣдете речѣнное, силнїи, силно истѣзани вѣдѣте, и царстѣннаго Прорѣка поманїте глающа: расточїи їзѣки хотѣщїа вранѣмѣ. Сїрѣчѣз ѣже пролїавати кровѣ нѣстѣз хрїстїанское дѣло, но їзѣческое, развѣ ѣгда нападѣютѣ на насѣ врази и сѣпостѣти, трѣва возбранѣтїса. їакоже вїдимѣ вѣз Історїахѣ; мнозы бл҃гочестївїи царїе ополчѣлїса на враги, Константїнѣз великїи вѣшнюю побѣщїю животворѣщагѣо крѣста, Θεοδόσει великїи, Ыраклїи и їнїи мнози и днѣсѣз бл҃гочестївїи царїе тожде творѣтѣз кѣпно и хрїстолѣбївое вѣиство, всеорѣжїемѣз крѣга то ἀνιχίτηρ ὄπλων, καὶ τροπαίουσιν ἑπιπέφτασιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ διολχѣющѣса на їноплемѣники и вѣрварн, повѣждѣютѣз тѣхѣз и покарѣютѣз, їакоже їавлѣнно и ѣ пѣсни рѣсїйской їоже здѣ написѣхѣз лювѣ рѣдн кѣ нашїмѣ ѣдиновѣрнымѣз правослѣвнымѣз Москвѣлемѣз, и за ѣже не предѣтїса забѣвѣнїю.

Рѣдѣсѣа рѣсїйскїи

Орѣ двоглавнїи

Тѣ во ѣсїи нїѣ
 вѣз всѣмѣз мирѣ славнїи.
 Слава твоѣа нїѣ
 вѣздѣ процвѣтѣетѣз,
 понѣже лѣвѣз шведскїи,
 оубѣ мнѣ ридѣтѣз,
 їарѣщѣса на нѣ,
 тогѣ повѣдївѣ и,
 зѣвѣ и чѣлестн
 ѣгѣ сокрѣшивнїи.
 Бѣдѣшь и ѣ нїнѣ
 повѣждѣти вѣз Бѣѣ,
 и всѣхѣз покарѣти,
 подѣ царскїи си нѣзѣ.
 Радѣтѣса нїнѣ,
 всїи тѣ предѣстоѣще,
 вѣватѣз нашѣ монарѣо,
 вѣсело гласѣще.
 Ышнїи царѣ Невѣсннїи,
 дѣстѣ ти многа лѣта,
 царствовати прїсна,
 безѣз врагѣвѣз навѣта.

Сїа пѣснь прилїчествѣтѣз и превознесѣннѣомѣ дѣмѣ Австрїйскомѣ, точїю промѣнїти їменѣ, їдѣже написѣно рѣсїйскїи тамѣ воспѣвати австрїйскїи, а їдѣже шведскїи, тамѣ пѣти тѣрскїи. Ыїдїтѣса во на нѣмѣз їавно Бжїе захищѣнїе, їли пачѣ рѣщї на двоїхѣз Имперїахѣ. На москѣвское востѣанїи и пакѣстїли полѣци, шведн, агарѣнн, тѣтари, персн, но всїи повѣждѣднн и ѣвражѣнн Бжїею силѣю, Бжїомѣтере мїлїтѣвами, и Бжїїмѣз оубѣдннкомѣз. Сїце и на Германское царство, оустремїлїса Францѣзн, Шведн, Баварн, Испанн, Праїзн, Сѣзонн, и Мачарн и агарѣнн, но всїи вездѣлнн и стѣдомѣз возвратїлїса. Тогѣ рѣдн нїѣз їзв далѣка смотрѣютѣз врази, и не дерѣзѣютѣз на Бжїовѣчнѣннѣ нашн Имперѣторн и Имперѣтрїце москѣвскїа, оубѣз Елїсаветѣз, Петрѣ, Екатѣрїнѣ, Пѣвѣла, Австрїестїи же Францїска перѣвагѣ, Марїю Отерѣзїю, Марїандѣлѣ, Іѣзефѣ, Аналїю, Вѣрола, Пѣтра, Хрїстїнѣ, Леополда, Фердїнандѣ, и всїю їхѣз фамїлїю, їхѣже и вѣз напредѣз да сохранїтѣз гѣз, защитїтѣз и спасѣтѣз.

Мы вѣрѣемѣз несдѣннѣнно їакѣз всевлѣгїи Бжїа, всѣа стронїтѣз на полѣз рѣдѣз чѣловѣческомѣз главѣннѣю мѣдростн чѣловѣколѣбнѣкѣ, и нїктоже ѣ чѣловѣкѣвѣз мѣжетѣз постїгнѣти нїзслѣднїа ѣгѣ сѣдѣвн. Ыще и мнозн їспїтѣютѣз хотѣще постїгнѣти, но всѣе трѣждѣютѣса и

увраћујућю Шрините всѣ измышленнаа новаа
 непреданаа ѿ стѣхъ и Бѣгнѣсныхъ бѣхъ ѿкѣ
 дшепарабенаа, и възлюбите прѣвша догмати
 ѿкѣ всѣхъ вѣстрѣю а не мѣтнѣю. ѿставите
 многаа раздѣленѣа мѣнашескаго чѣна, дрѣвле
 ко и нѣкѣ монѣси, а ѿкѣ всѣхъ нѣкѣ прозавѣша
 тольки чѣнове новонизмышленнаа именѣ извѣсти,
 капщѣни, францишкѣани, мигорѣти, кармили
 тѣни, павлѣани, мизерикордѣани, пѣарѣсти, пав
 лѣани, и ѣни мнози, ѣже и растѣрѣша оубѣковѣ
 римскѣю на толькаа законопрѣстѣплѣнѣа и сво
 ѣими развращѣнными оубѣчѣнѣми сзтворѣша прѣ
 краснѣю Божѣю црѣковѣ западнѣю, вѣртѣнѣ раз
 вѣошникѣвѣ. почтѣ не поминѣйте дрѣвнѣа за
 паднѣа оубѣчѣнѣа согласѣющѣа сз вѣстѣчнѣми,
 Аѣгвѣстѣна, Герѣнѣна, Имврѣсѣа, Аѣранѣсѣа, Ва
 сѣлѣа, Григорѣа, Курѣла, и златѣвѣстаго ѣсно
 навѣчающѣа сз Іѣваннѣомѣ Дамаскѣномѣ, прѣидѣ
 сѣнѣ законѣа, благодѣти пришедши. тамѣ вѣ
 законѣкѣ кѣвѣтѣхъ, зѣдѣ Бѣгнѣродица Марѣа, тамѣ
 агнѣцѣхъ печѣнѣый, зѣдѣ вѣ благодѣти Хрѣстѣсѣ
 распѣтѣй. тамѣ свѣѣта, зѣдѣ недѣла. Тамѣ
 дрѣгани и мѣзика, зѣдѣ пѣсѣни дѣхѣвнѣи. тамѣ
 жѣзлѣхъ мѣусѣевѣхъ, зѣдѣ живѣогворѣщѣый крѣтѣхъ.
 тамѣ дрѣпрѣсѣнѣокѣхъ, зѣдѣ хлѣвѣхъ квѣснѣый. тамѣ
 дрѣврѣкѣзанѣе, зѣдѣ крѣщѣнѣе и прѣтѣчаа. Ктѣ оубѣ
 вѣа сз прѣльстѣилѣхъ непѣкорѣтѣисѣа ѣстинѣы; чтѣ прѣ
 рекѣете, чтѣ смѣщѣаетѣсѣа влѣкѣще и ѣнѣыхъ за
 совѣю; почтѣ завлѣждѣете по стрѣмнѣнахъ
 ѿставлѣше цѣрѣскѣй пѣтѣхъ; ѿвратѣтѣсѣа кѣ намѣ,
 держѣте ѣакоже и вѣашѣи прѣбѣоци держѣали сз
 нами ѣспѣвѣдѣнѣе вѣѣры. ѿставѣте вѣожди
 слѣпѣи, и пастѣырѣи пѣагѣзѣни, послѣдѣшѣте глѣю
 щѣмѣ, азѣ ѣсмѣ пастѣырѣхъ дрѣвнѣый, и дрѣшѣ мою
 полагаю за ѣвѣцы. послѣдѣшѣте оубѣчѣнѣмѣ
 црѣковнѣмѣ по стѣбѣмѣхъ тогѣ дрѣбѣрагѣ пастѣырѣа
 ходѣишѣмѣ. ѿставѣте вѣзѣмѣе и живѣи вѣдѣте.
 ѿставѣте много пѣстѣннѣа сѣллогѣизми, и со
 фѣистѣичѣски аргѣмѣнти, и ѣстинѣхъ вѣ прѣстѣбѣтѣкѣ
 возлюбѣте. прилѣпѣитѣсѣа стѣѣкѣи вѣзѣстѣчнѣкѣи
 црѣкви, ничтѣбѣже ѿ прѣдѣнѣыхъ стѣѣмѣи Аѣпѣстоли
 и Бѣгнѣоснѣыхъ бѣѣи измѣнѣшѣкѣи, но свѣа догмати
 стѣѣа правослѣвнѣкѣи вѣѣры цѣкли и нерѣшѣими
 сохрѣанѣшѣкѣи. ѣще ѣстинѣо ѣстѣхъ чтѣ скѣзѣютѣ
 да жѣна ѣскѣсна вѣ оубѣчѣнѣй дрѣзнѣла на прѣ
 столѣхъ римскѣи вѣзѣти, и за пѣпѣа избрѣаннаа и
 поставлѣннаа, ѣа не вѣидѣлѣхъ ѣна сѣдѣмѣхъ пѣсѣмѣна
 ѣли 7 покѣа вѣ римѣкѣ, понѣже мѣало днѣй тѣмѣхъ
 ѣсмѣхъ прѣвѣывѣлѣхъ, точѣю ѣдѣнаго грѣка Іѣромо
 наха ѣсмѣхъ вѣидѣлѣхъ лѣтѣбѣргѣю слѣжѣщаа надѣ
 грѣбѣомѣхъ стѣѣхъ вѣрѣхѣвнѣыхъ аѣпѣстѣолѣвѣхъ Петрѣа

и Павла сз ѣдѣнѣымѣ слѣжѣитѣлѣмѣхъ вѣзѣ свѣа
 кагѣ пѣкнѣа по римскѣмѣ дрѣкѣчаю. ѣцѣ вѣ
 дрѣлѣхъ ѣсмѣхъ рѣщѣилѣхъ жѣлѣзнѣый надѣхъ конѣхъ
 пѣкли вѣхъ ѣгнѣкѣ стѣаго Лаврѣнтѣа Аѣрѣлѣакона
 пѣпы римскагѣ. Скѣзѣютѣхъ чтѣ римлѣани за
 глѣдѣли ѣна 7 покѣа понѣже на срѣмѣбѣтѣхъ нѣхъ
 начѣртѣлѣисѣа невѣѣдомо ѿ когѣ. Pontifex, Pe
 perit. Puerum, Penes, Portae, Petri ac Pauli.
 И ѣще жѣна дрѣзнѣла стѣѣа тѣѣннѣи и рѣкѣпо
 ложѣнѣа сѣценнѣодрѣѣствѣвати. ѣже никѣгда прѣ
 дрѣто жѣнѣскѣомѣхъ пѣлѣхъ. то всѣа оубѣничтѣожѣна, по
 слѣдѣвѣатѣлѣнѣкѣ римлѣани лишѣни ѣнѣыхъ Бжѣѣа
 вѣлѣгодѣти стѣѣа тѣѣннѣи совершѣающѣа, и нѣ
 мѣощнѣа ѣсцѣклѣающѣа. Подѣвѣетѣхъ оубѣшѣ ѣмѣхъ
 подражѣти стѣаго Петрѣа Аѣпѣстола гѣркѣхъ пла
 кѣвѣшаго ѿ своѣмѣхъ погрѣшѣнѣй и ѿвѣржѣнѣй, и
 ѣскѣати грѣкѣѣхъ ѿпѣщѣнѣе и сз вѣстѣчнѣми
 патрѣадрѣхи и хѣрѣстѣанѣи ѣмати вѣратѣлюбѣе и лю
 бѣвѣхъ нелицѣмѣкрѣнѣхъ ѣакоже и дрѣвнѣй римлѣани.
 нѣкѣстѣ ко чѣловѣкѣхъ на зѣмлѣи ѣже не согрѣ
 шѣтѣхъ слѣвѣомѣхъ. дрѣклѣомѣхъ, и помѣнѣлѣнѣемѣхъ.
 тѣкѣмѣже по стѣбѣмѣхъ Аѣпѣстѣолѣхъ, дрѣвѣхъ дрѣвѣхъ тѣ
 гѣтѣхъ нѣсите *ἀλλήλων τὰ παραπτώματα βαστά
 ξετε καὶ ἀλλήλους ἀγαπάτε* дрѣвѣхъ дрѣвѣа любѣте
 по зѣповѣдѣи Спѣсѣитѣла мѣра.

(Продужѣте се.)

Говори

говорѣни на „табли“ под растѣвѣма грѣгѣтѣшкѣим
 над мртѣвѣм телѣом архѣмандрѣта Илариѣона Ру
 варѣца 11. (24.) Августѣа.

Прѣви је од говорѣника говорѣо г. Јѣван
 Томиѣкѣ библиѣотекар народнѣе библиѣотеке у
 Бѣоградѣу и члѣан срѣпске кр. Академиѣе у
 имѣ Академиѣе, и рекаѣо је:

„Да ода дужнѣо пошѣтоваѣе трошнѣом телѣу
 јѣдног од своѣих прѣвих и најдѣстојнѣијих
 члѣанѣова. архѣмандрѣта Илариѣона Рѣварѣца,
 Срѣпска Краљѣвска Академиѣа шаѣе из своѣе
 срединѣе двојицу, јѣдног покрѣојнѣиковѣог при
 јѣатѣла јѣош у доба ѣаковаѣа,* и јѣдног од
 најмѣлаѣших, коѣи се гѣдинама дѣвиѣо покрѣо
 јѣниковој мушкој борѣби, а тек прѣ гѣдинѣу
 данѣа доспѣео да на овѣом истѣом мѣсту наѣе
 старѣца измѣождѣна телѣа, али вѣдра дѣухѣа и
 гѣтова да се и даѣе борѣи за јѣдну сврѣху
 науке: за свѣту ѣстинѣу. И нас двојица,
 врѣшеѣи одлуку Академиѣину, поклѣаѣамо

* Др. Јѣвана Турѣмана, вѣмировѣѣног профѣсорѣа вѣ
 школѣе.

се смерно пред трошним телом тог њеног члана, који се у једној потпуно неразвијеној националној грани научној могао узвисити толико, да је постао заснивач и творац критичног правца у њеном обрађивању.

У покојнику наука је имала свог одличног представника, колико по његовим научним радовима, још више због правца који је њим створен у српској историографији.

Јер збир и вредност његових научних радова представљају један капитал, којим би се озбиљан научни радник, што данас иде утрвеним путем, могао подичити и после тридесет година. Збир пак покојникових радова представља куд и камо већу вредност, кад се зна да су они резултат једне одлучне и мушки вођене борбе против заблуде у науци, против оног чиниоца што спутава људски дух и омета га да се слободно креће и развија, и што човека сиремна и орна за рад на науци подвргава утицају нарочитих мотива, нарочитих обзира и нарочитих тенденција, који га неминуовно одводе с пута истине, те једине сврхе науке. Јер почетак рада монаха Илариона пада управо у доба када су у мишљењу о задацима и о путовима, којима треба ићи и постићи прве у обрађивању отачаствене историје, владале заблуде, и када се од историје, као једне научне гране, тражило да послужи свему пре него једној јединој сврси науке: истини; а даљи рад архимандрита Илариона јесте резултат борбе са заблудама, борбе у коју је покојник ступио сâм да се бори са многобројним противницима, љуте борбе у којој противник противника није штедео, жучне борбе, које у место да га је сломила, крепила га је, загревала, соколила и одушевљавала; то је резултат оне борбе, која је собом донела читав низ одличних радова покојнога Илариона, радова одличних по научним резултатима, који су научном испитивању дали нов, ранијем потпуно супротан правац, и створили основ за рад на научном образовању Историје Српског Народа.

Зато збир покојникових историјских радова и успех у борби са заблудама у

науци представљају највећу добит у српској историји. А заслуга за то припада оном темпераменту, оној сиреми и оној јединственој одлучности што их је архимандрит Иларион показао у љутој борби, тим елементима, који су му дали моћи да задаје снажне и одбије многе ударце, да се у борби јуначки држи и да је изведе до краја, те да донесе ретку срећу што је доказују научници: да за свог живота и својим очима види победу идеје за коју се целог века борио.

Пред трошним телом без душе тог великог српског борца за научну истину, пред трошним телом победиоца у борби са заблудама, које су ометале развитак српске историографије, и пре него се у мрачну раку спусте земни остаци члана Српске Краљевске Академије и једног од најдостојнијих представника српске науке, ми се искрено поклањамо молећи се искрено Господу за покој душе његове.

Нека је мир телу његову!

Нека му је вечна слава у Српству!

Други је говорио г. *Тихомир Остојић*, професор новосадске гимназије и члан књижевног одељења Матице српске у име књижевног одељења, и рекао је:

„Матица Српска оплакује данас губитак једног од својих најверснијих чланова. Спустамо ево у гробницу на вечити починак земне остатке онога, који је био украс и понос Књижевнога Одељења. Ако је до тога, да пустимо срцу на вољу, треба да закукамо, да се до неба чује, јер за навек између нас оде један од најбољих. Имали бисмо разлог да горко јадикujemo, јер српска наука нема много таквих.

Али Српски Народ мало разбира за архимандрита гретешког Илариона, још мање зна за Јована Руварца. Представници Српског Народа су дошли на овај тужни збор да одаду последњу пошту оштроумном испитивачу српске историје и духовитоме писцу. Нека нариче за Јованом Руварцем његова својта, нека жали за добрим старешином братство гретешко — они су изгубили оно, што се не може накнадити.

Српски је Народ изгубио једнога од својих најдаровитијих синова; али се на-

род, в. док је здрав и чио, сам из себе за-навља. И то нам је увек утеха при оваким големим губицима. Оно што од овога самртника припадаше својти и пријатељима, то је данас за навек изгубљено, и ко је имао дела у том, нека лије троструке сузе; али оно што од њега народу припада, његов научни и књижевни рад то остаје, и остаће и онда, када се ово тропно тело, што га овде полажемо, буде давно претворило у прах и пепео, остаће у ризници народне културе док је народа. И то нека нас теши у овом тешком часу.

И ја, као посланик нашег најстаријег културног и књижевног друштва и као представник Српског Народа, не ћу да наричем овде, те да рођацима, пријатељима и познаницима још више раздирем рану, коју им је неумитна смрт задала. Ја хоћу да тешим, ја се усуђујем наочиглед ове слике смрти да подсетим на живот.

Да, бескрајно је добротворан и спасоносан рад великих духова. Животворан принцип је покретао и рад нашег дичног покојника. Истина се зове тај животворни принцип. Тражење и сазнање истине, то је основа прогреса и хумане културе. Она друштва која свесно и поштено траже истину, која се не боје, него и срцем и душом приањају уз њу, та друштва напредују. Тешко народу, који робују не-свесној лажи, него и само предрасуди Тешко народима, који се боје отворено стати у службу истини, а у исти мах, који се устежу огласити рат лажи и предрасуди. Таки народи су осуђени на смрт. Јер сва борба и појединачна, и друштвена, и народа, сва напрезања толико светлих умова у историји човечје културе иду за тим, да открију и познају истину и само колико у том успеше, може бити говора о прогресу друштва. Успех у откривању истине и побеђивању заблуда и предрасуда, зове се прогрес.

И наш дични покојник је био један од најнеустрашенијих бораца за истину. Он је у нашој науци изразита личност, књижевнички карактер врло оштрих црта, представник јасно одређеног правца. Он је имао ванредан таленат да у подручју своје науке открива истину и да сузбија и побија

све што смета откривању и познању истине. Многи су његов рад звали рушењем. Јесте, он је рушио, без милости је рушио, али је рушио оно, што је после дугих, неуморних и дубоких студија пронашао да је нетачно и неистинито. Он је имао смелости да обори идоле многих, али је то чинио не зато, што је волео само да руши и обара, него што је био уверен у научну ништавост тих морала и што је хтео да Српству да место лажних идола, животворну веру у истину. Он је дакле рушио овештано и застарело, да гради ново и чврсто. Његов дух се отимао и продирао — подстицао сетном и неодољивом тежњом за истином — кроз магле и блудље „митарства“.

И што је више онажао, како наше друштво има мало смисла за истину, колико је не само из затуцаности, него и из тврдоглавства волело предрасуде, колико од лажног стида или кукавичлука често није смело да погледа истини у очи, — тим је његов израз био оштрији, а нападај смелији и очајнији ...

Истина је велики принцип нашега живота, а овај самртник је био неустрашен борац за истину. У том је његова величина, и на то вас подсећам у овом тешком часу.

И с тога кликнимо на овом растанку с њим: „Нека је лака црна земља телу Илариона Руварца, а духу његову, који је неуморно тражио истину: нека је слава и вечити живот у Српском Народу!“

Трећи је говорио г. Радивоје Врховац управитељ карловачке гимназије, и рекао је:

„И гимназија Карловачка шаље Ти тужни поздрав свој, велики покојниче! Упвећена је над одром Твојим, и тешко осећа губитак свој у Теби; али колико је тугом и болом обузета, толико је и тужно поносита у часу овом, кад се дела Твоја мере и оцењују, кад сви веле, да живот Твој није био празан роду твоме, за што си се Ти толико бринуо и свима нама оставио редак пример — како се мучним радом на пољу српске науке стичу истинске заслуге у народу своме. Поносита је наша гимназија, што Те је као свога ученика одвдихала на својим недрима, па Ти пра-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

шта храну своју; дична је наша гимназија, што је светло име Твоје забележено међу именима учитеља њезиних; велича Те и захвална Ти је наша гимназија, што си мал' не пуних тридесет година радом и угледом својим послужио угледу њезину као члан Патроната, мудрога бриговође њезина.

Па како да Ти захвалим на бризи и труду Твом, што си га одвајао у корист гимназије наше од својих студија, тешких и озбиљних?

Знам, врли покојниче, да бих Те ојадио, говорећи Ти за живота, колико си нам био вредан, па Ти не ћу душе жалостити ни у овом тешком часу вечнога растанка. Празна реч мучила је вазда Твоју племениту душу, жедну истине и дела; оштро око Твоје прозирано је људе кроз најскривеније закутке душе, те ја ни сад не знам, кад ме Ти тако мирно слушаш, како да почнем и шта да Ти речем у име сахвалности и признања, да Ти *истинном* угодим, још за један часак само.

Јер *истина*, како сви твоји тужни словослово рекоше, то је онај идол, коме си служио до последњег уздаха свога. Да ли си је и Ти свугде нашао? Увредио бих Те кад бих то тврдио; јер Твоје научно васпитање ма како Те људи схватили и тумачили, високо стоји над таким ситним уверењем.

Ал' ко да порече ону силну *тежњу* за *истинном* у великом карактеру Твојем, са којом си се још као Бечки студент свим жаром младе душе своје бадио на поље озбиљне науке? Ко је гледао а није опазио у Твојој руци ону „вечну зубљу“, којом си вазда био и снажан и вољан осветљавати *путеве истине*? И онда, кад си можда усамљен стајао на таком једном путу, коме није јасна била сва искреност и истинитост душе Твоје, којом си задану сва дела своја, у времену толиких ситних и крупних неистина? И благо Теби, велики покојниче, јер си после тешке борбе ипак дочекао победу начела свога!

Само име Твоје, честити Иларионе, везано за живот наше гимназије кроз пуних четрдесет година довољно је *по себи*, да нас све окупи под начело Твоје, у оном

храму просветном, који служи идеалима истине, у гимназији нашој. У томе је начелу величина и заслуга Твоја неизмерна, у васпитном примеру за све нараштаје, што се онде уче и образују, и *за то* нека Ти је вечна слава и вечна памет!

Четврти је говорио г. *Милан А. Јовановић* професор новосадске гимназије у име Матице Српске, и рекао је:

„Ваша Светости, високопреосвећена госпоно, тужни зборе!

Тешка туга искупи нас на ово свето место, да одамо последњу ношту ономе, кога за живота му високо ценисмо, кога љубљасмо.

Тужни смо као што је Србин морао тужити бити кад је Манастирлију у Хопову у црну земљу спуштао, или кад се свето тело последњег Немањића у Јаску, или тело косовеког мученика у белој Раваници смештало.

И докле смо ми тужни и претужни, ти се Фрушка Гора весели, јер за навек примах у недра своја једног од најбољих, да у теби борави вечити санак.

Најбољи се, велики покојниче, био међу монасима, јер си се био заиста свега одрекао и само Богу и науци служио.

Најбољи си међу нама био, јер си смео, јер си хтео, јер си умео ножем критике засећи у силну традицију и наћи језгру истини и касти Србину у истини шта је био.

Велики си, јер си засекао дубоко и нашао истину, а истину наћи то је тежња векова, то је највећа срећа човеку научнику.

Легендаран си постао у народу: твоје јунаштво у самопрегору на највишем месту, нашло је признања чак и у најнижим слојевима и народ те још већма заволеде и запоштова.

Српски народ је и досад чувен и виђен био са свога јунаштва, са разноврсног умног блага народног, а данас је народ нам славан и чувен још и са свога Руварца.

Па био си сведок великих дела нашег доба. Твоја се душа радовала, кад се метропола наша китила оним дивним грађевинама, јасним знацима народнога напретка, кад се културна тековина на тековину низала; сведок си био преокрету у српском

народу на боље: ми смо мајушни, свагдашност нас прави јоште мајушнијима, ал' за велике чине има појединац ока, има воље, енергије и успеха.

Ти можеш утешен поћи с овога света, јер си видео цркву на добром путу, видео си просветни напредак, видео си да нам је народ пошао добрим путем материјалном препорођају свом, а видео си — да благо си нама! — да си и научну школу у Срба засновао.

Велики сине српског народа, прими сад вечиту захвалност од „Матице Српске“, којој си вачтину дика и понос био књижевним радом својим. Ти најврснији члане књиж. одељења, прими вечиту захвалност српске школе, јер Ти си раздерао завесу да види мили нам народ јаву историје своје, прими вечито „хвала“ од српске науке, јер ти си ударио темељ критичкој историографији нашој, хвала Ти, од срца хвала Ти, вечита хвала Ти!

А народ овај, а крајеви ови, којима си прави пријатељ био, нека чувају хумку ову, нека чувају овај аманет целог српског народа, јер данас не само српска црква и српска наука, данас цео српски народ истинске сузе лије!

Слава му!“

Пети и последњи је говорио г. др. *Станоје Станојевић* професор српског универзитета у Београду у име универзитета, и рекао је:

„*Велики учитељу мој и мучениче Српске Науке!*

Учитељем те називам, тебе, једног од највећих умова међу словенским народима, јер ти си учитељ свих нас; ти си творац историске испитивачке науке код Срба, ти беш увек бити учитељ свих, који теже за сазнањем истине.

Мучеником те називам, јер ти си се мучио и патио целога века.

Одрастао у доба борбе за слободу свих просвећених народа, ти си најбоље године своје проживео у оно хучно доба младичкога полета и патриотских енунцијација у нашем народу. Али твој велики и светли ум, није дао срцу твом да пође струјом времена, твој реални дух видео је, да је цео онај и онакав рад шупаљ и

незreo и да је цео поглед оне генерације на прошлост и будућност основан на не-сигурној подлози. Ти си био уверен да ствари друкче стоје и да треба створити друге, реалне подлоге за рад. И ти си устао да браниш своје уверење.

У сред великог патриотског одушевљења, ти си стао немилице да рушиш народне идеале, како их твоји непријатељи називају, идеале, који су засновани на лажним фактима, како си ти доказивао.

Настала је велика и тешка борба. Ти си запливао против струје свога доба и ударио си на цео свет, ударио си на све и на свакога. И у томе лежи трагичност твога живота. Да си рођен у доба када више влада ум и разлог, а мање, фантазија, твоја би судбина била мање трагична. *Мање* трагична велим, јер ти би увек био несрећан и патио би у свако доба.

Твојим рођењем Творац је благословио Српску науку, а тебе је проклео. Благословио је Српску Науку да јој ти користиш као мало који други, да јој сечеш нове путева, да јој полагеш нозе темеље, да јој отвараш нове видике да будеш творац новог правца, испитивач и представник велике и вечне истине. Али је тим самим благословом, тебе лично, као и свакога генија Творац проклео: да проведеш живот у вечитој муци и борби, да свакога дана преживљујеш душевне муке, да се бориш, да падаш, да устајеш, да клонеш, да се дижеш, да се надаш и да се гризеш и мучиш вечитом сумњом, сумњом која сиса срж и пије крв, сумњом да ли си одговорио своме позиву и као свештеник и као Србин и као човек, и да ли је истина све оно, што ти верујеш да је истина. Твој светли ум и велики дух, није ти дао да се спустиш у низине људскога живота, а тело ти није дало да се уздигнеш у висину где Творац и анђели станују. Борба између духа и тела била је стална и ти си због тога патио и мучио се.

Је ли, велики учитељу мој, ти ме добро разумеш? То је та борба, која је тебе мрвила и трошила сваки дан шездесет година. А уз ту унутрашњу борбу твоју мучили су те и бесомучни нападаји целе твоје генерације, која те није разумела и

која те је често називала издајником Српскога Народа. Да, тако су те често и радо називали.

Ти си био издајник, што си љубио истину више свега, што ниси хтео да дозволиш да се клањамо лажним боговима, што си бранио невинне људе, што си лажне фантоме разбијао, што ниси дао да се Српска наука спута у конвенционалне традиције. Ако је у борби за твоје принципе било сувише оштрине и горчине, ако је било и динизма, све је то било само реакција на бесмислену акцију незрелог патриотизма.

А они који су те називали издајником Српскога Народа гршили су душу, јер ти си био велик и редак патриота. Ми који смо те изближе знали и који смо чешће с тобом бивили, ми знамо твоју безграничну љубав према народу, твоју радост сваком напретку народном, твоју тугу због сваког рђавог рада и рђавог положаја нашега народа. Данашњи реални поглед на национални живот, и културни и политички, који све више отима маха, у великој мери је последица твога рада и борбе твојих начела.

Ти си доживео почетак победе твојих принципа. Српска Краљевска Академија отворила ти је своја врата, на историским катедрама Српскога Универзитета, који је мене послао да се у име његово с тобом опростим, има твојих ученика.

Ма да си и у последњим данима свога живота мучен сумњом у себе и у будућност, и мучен слутњом и осећајем да у свету има много доброга и много лепога, што ти ниси уживао, да има јаког, бујног занимљивог живота, који ти ниси познао, — ипак ти је судбина одредила да на самртном часу као Мојсије видиш земљу обећану: свеж духом до последњег часа, могао си јасно видети осигурану победу твојих принципа, видети ново покољење које и на прошлост и на садашњост и будућност народну, гледа онако, као што си и ти гледао.

Ево те опет на „Табли“ где си тако често и радо боравио, где си радо гледао на југ у српске земље, док ти је ведри ум радио и стварао. Сада је тело твоје

мртво, али у оном животу што и преко гроба траје, живеће твој дух вечно. Он ће тамо удружен са духом Св. Саве, Архиепископа Данила, Патриарха Пајсија и Максима владике, са духом Деситијевим и Вуковим бдити над Народом Српским. А овде доле међу нама и потомцима нашим време ће учинити много што шта. Оно ће можда оборити многе закључке твоје и исправити многе погрешке. Али закључци твоји су пролазни као и живот твој на земљи, а главни принципи твога рада стални су и непроменљиви; они ће живети вечно, као и дух твој.

Велики учитељу мој и мучениче Српске Науке, слава ти!“

Одношај световног учитеља према науци вере у основној школи.

Пише

парох *Владимир Милутиновић.*

Одношај овај нормиран је већ одавно законским прописима, према томе је он правно ваљан и обвезан. То стоји. Али се намеће питање: да ли га пракса као озбиљан критичар апробовати може, и да ли у свему одговара духу учења наше свете цркве? Трудимо се да одговоримо.

Одношај световног учитеља према науци вере у основној комуналној школи у краљевинама Хрватској и Славонији одређен је школским законом од 31. листопада 1888. год. V. о црквеној управи §. 209, овако: „... Но учитељ је обвезан духовника своје вјере у том (scil. катихизовању. Пр. П.) подупирати терга, када налогом послова или иначе буде заприечен, замиенити.“

Уредба за српске народне школе од 17. Јула 1872. год. својим 23. §. опредељује тај одношај овим наређењем: „Све наставне предмете у срп. нар. основној школи предаје учитељ (учитељица)...“

Школског закона за комуналне школе у краљевини Угарској немамо пред собом, оперираћемо дакле са горе изнесеним одредбама.

Ко помно прати извештаје о раду конзисторијалних седница, могао се одавно уверити да скоро свака седница конзисторијална имаде међу осталим предметима и по који спор свештеника са учитељем да реши. Разнородни

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

су узроци овим жалосним споровима, о којима би нам и жупанијске архиве много умеле приповедати. Испитивање свију тих узрока није тема овога essay-а, но за решење у натпису постављене теме потребно је да укажемо на ту околност, да је и горе цитовани §. 209. школскога закона од 1888 г. створио многи заматак свештеничко учитељских распри, те да је из цјглог тог узрока несходан.

Претпостављамо да би се световно учитељство потпуно могло сложити са речима законског наређења „но учитељ је обвезан духовника своје вјере у том подупирати тер га, када налогом послова... буде заприечен, замени.“ Али да се са речима „или иначе“ буде заприечен не може и никад неће сложити, о томе је све нас који се у парохијској служби налазимо, пракса одавно уверила.

У осталом да видимо какво значење имају те речи законског текста „или иначе“. Дали оне што прецизирају?! Док речи „налогом послова“ алудирају на службене послове душепопечитељеве, дотле не можемо никако разумети шта је законодавац мислио рећи речима „или иначе“, ако већ није мислио приватне послове свештеникове, те му законом загарантавао да ће га световни учитељ за време обављања њихова у веронаучној настави по дужности заменити. Па када се нађе и налази вероучитеља који се кад и кад, па и почешће овим законским „или иначе“ користе, зар није онда разумљиво да световни учитељ праведним гњевом плане*), и да се баш овим законским наређењем многи заматак спора створи. Нека нико не замери, али *amicus Plato, amicus Aristoteles, sed magis amica veritas.*

Претпоставили смо да би се световно учитељство могло сложити са законским прописом, који му налаже да замени свештеника окупираног налогом званичних послова, а како и да не, та учитељи су разумни синови св. цркве наше! Али друго је питање, да ли је ова замена са стране учитеља педагошки оправдана; да ли се слаже са учењем катихетике као педагошке дисциплине; и да ли се у пракси показује сходном и плодноном?!

Пре свега свештеник као катихета мора

*) Види „Napredak“ од 1905. год. Број 22. стр. 339, учитељ нека не буде само „помоћник свећенику“ у тој задањи. Зар да онај буде помоћник, који врши готово сву дужност свога друга?

познавати учење катихетике кроз на кроз. Позив његов налаже му да се бави свакодневно овом специјалном методиком и да прати развај њен. Доспева ли на то и световни учитељ, који је окупиран са студијом неколико специјалних методика световне струке? Сигурно не. Али узмимо да се понеки световни учитељ редовно бави и катихетиком, то још не стоји да би његова замена успешна била. Јер и ако је у веронаучној настави примљена објективна метода, то ипак стоји чињеница, да апсолутно објективне методе нема, него је иста натруњена индивидуалношћу вероучитеља, на што су катихумени већ навикли, а индивидуалност учитеља — заменика, биће свакако различита од оне вероучитељеве. Напоследку питамо: којим би се педагошким прописима могла оправдати установа, да два учитеља истим ученицима наизменично предају један те исти предмет? — Педагошки *nonsens.* — Сетимо се на овоме месту борбе на пера, која се пре неку годину борила у педагошком свету, борбе о алтернацију!

А у пракси ево како бива: Одгуцава полак часа. Учитељ по галами школској познаје и дознаје да катихета неће доћи. Улази у школу, ветри школски локал, пропитује докле су дошли, нареди монитора и т. д. Савеснији ће испитивати, најсавеснији предавати — али никаде оним одушевљеним, с којим предаје своје предмете, јер зна да је то дужност његова друга по позиву, а не његова.

Тако и педагогија и пракса устаје против ове установе о замени, и против садашњег одношаја световног учитеља према науци вере у комуналној школи краљевина Хрватске и Славоније.

Док је школски закон од 1888. год. поставио световног учитеља помоћником вероучитељевим, дотле је школска уредба од 1872. год. предала *све* наставне предмете, па и науку вере у руке световног учитељства. А да ли с правом? Ништо! Правило 64. светог шестог васељенског сабора грузскога говори: „не сме световњак пред народом држати говоре или учити и тиме узимати на себе учитељско достојанство, него има се покоравати установи, коју је Господ предао, и слушати оне који су благодат учитељске речи добили и од њих се божанственоме поучавати...“ Наређење овога правила тиче се у строгом смислу јавне проповеди догматичког садржаја, а у ширем смислу

свакога учења у области вере. Преосвећени Милаш у својем „Црквеном праву“ пише: „Без овлашћења епископа нико не може у никаквој школи предавати науку вјере, нити се могу без његовог одобрења уводити вјеронаучне књиге, те по њима предавати“.

Епископ је дакле врховни учитељ вере у својој епархији, а свештеници постају учитељима архијерејским рукоположењем; њихова власт учења извире из пуноће власти епископове добивањем тзв. *missio canonica*. Према томе дошавши свештеник по каноничкој мисији у парохију, прима са душепопечитељским дужностима у парохији и право учења свију парохијана, па и оних малених који школу полазе. Канонички катихета је дакле парохијски свештеник, а школска уредба од 1872. дерогира његово катихетско право.

Показали смо да се не можемо сложити ни са горе цитованим §. 209. шк. закона, ни са оним 23 §. шк. уредбе, да не одобравамо одношај световног учитеља према науци вере у основној школи, који је и како је тим законима нормиран. Но дужни смо одмах овде изјавити, да није сврха писања ових редова, да световно учитељство одбијемо од веронаучне наставе. Никако! Нама је добро познато, да би већина нашега учитељства уложила жив и оправдан протест против тога, јер прожмана љубављу према св. православној вери, без сумње жели и тражи начина, да улије те љубави и повереном јој подмлатку. С друге стране опет учитељи као педагози добро знају, да је наука вере моћно и силно средство, којим се поспешава достигнуће постављеног им васпитног циља т. ј. религиозно моралног васпитања школске младежи.

Свештенство опет види у световном учитељству природне своје сатруднике у младоме саду винограда господњег — у школи, па ће му увек годити да оно на одређен начин партиципира у религиозно моралном васпитању деце и помоћу науке вере. А филијали многи, па рецимо и територијална констелација многих парохија нука шта више свештенство да тражи сатруднике у особама учитеља своје вере. Понављамо дакле да није сврха овим ретцима одбијање учитељства од веронаучне наставе, него је сврха правилније регулисање постојећег већ одношаја.

Ево како:

У сабору краљевина Хрватске, Славоније

и Далмације чује се већ од неколико година да ће се школски закон подврћи ревизији. На предлог нашег св. Синода могла би, а држим и хтела би земаљска влада у свој законски пројект ставити овако измењен речени §. 209. „... Но учитељ је обавезан духовника своје вере у веронаучној настави помагати. У ту сврху употребиће учитељ из недељног броја сати четири сата на читање библијских повести са ученицима своје вере, те извлачење из њих моралних поука.“ Ово није илузија поникла у земљи Утопији. Овоже сличан параграф постоји *in concreto* у баденском школском закону од 8. Марта 1868. односно 13. Маја 1892. и то §. 22. који гласи: „*Der Religionsunterricht wird durch die betreffenden Kirchen — und Religionsgemeinschaften besorgt und überwacht. Sie werden bei Erteilung desselben durch den gemäss §. 26. abs. 3. als befähigt erklärten Schullehrer unterstützt. Zu diesem Zwecke sollen aus dem wöchentlichen Stundendeputat eines Lehrers, soweit erforderlich je sechs Stunden vermindert werden.*“

Са преинаком горњег параграфа у наведеној од нас стилизацији, добили бисмо неизмерно много и — сви би били задовољни.

Световни учитељ би био задовољан, јер он не би био више „помоћник“ него сатрудбеник. Његов одношај према науци вере био би прецизиран. Не би био више изложен евентуалној злоупотреби онога „или иначе.“ Библијске повести, то моћно средство за религиозно — морално васпитавање стојало би му на диспозицији и дејствовало стотруко боље од свију измишљених и натегнутих причаца у школској читанци са погођеном, а богме много пута и пронашеном морално васпитном тенденцијом. Прилике да ученицима улије своје жарке љубави према св. православној вери — било би на овај начин довољно.

Градиво веронаучно је велико. Свештеник сам или не доспева, или га тешком муком свега сврши. На овај би начин био рад подељен; прописано би се градиво свршило, и више, јер садашња наставна основа не исцрпљује му библијских повести ни приближно све што би било потребно. Катихета би оперирао са већ деци познатим библијским повестима. Успеха би било за трећину више и — свештеник би могао задовољно дати хвалу Богу.

Од каквих би пак благотворних посљедица била овакова уредба по опћу корист, по мир, љубав и слогу, по хармонију између оба учитељства — очито је.

Овако стилизован параграф имао би се увести и у школску уредбу за срп. нар. основне школе, чиме би свештенство дошло до свог канонског права учења и своје малене и младе духовне пастве, а учитељство би било стављено у исти положај према науци вере, као и браћа им на комуналним школама.

На завршетку напомињемо, да учење наше св. цркве захтева и то, да се за свакога световног учитеља као сатрудбеника катихетина у настави науке вере (најзгодније на предлог дотичнога протопрезвитера) изиште од дијецана епископа посебна *missio canonica*, која би се у случају доказане недостојности имала одузети. Генерална мисија није никако сходна данашњем добу, које рађа и по где којег учитеља а la Јанкулов.

П о г р е б

† архимандрита Илариона Руварца

11. (24.) АВГУСТА 1905. ГОДИНЕ.

Муњевитом се брзином прочула широм Српства тужна вест, да је издахнуо болни архимандрит гретешки.

Није било валда ијоле образованијега Србина, који није у том часу, кад дође до њега тај глас, схватио величину губитка народног.

Знајући то, сваки се од нас тада са признањем сетио пожртвована рада и стечених заслуга овога растом мала, али духом велика српска калуђера, који је животом знао своје калуђерству смисла дати, и који се умео отрести сваких обзира светских, те се управо јуначки и неустрашиво борити за истину.

Није могуће било да сваки поштовач ода почаст умрломе учењаку нашем присуствовањем својим на погребу, али се зато ипак на дан погребња његова скупила са разних страна где Срби живе импозантна множина људи, која је тим импозантнија била, што њу добрим делом сачињаваху српски великодостојници и представници највећих и најзнатнијих културних институција наших.

Међу онима, што дођоше да свесно и са осећајем некога дуга према великом покојнику

даду изражаја свом пијетету, била је и Његова Светост патријарх *Георгије* са преосвећеном господом епископима пакрачким *Мироном* и будимским *Лукијаном*.

Српску цркву у Србији заступао је г. Кирил, умировљени ректор богословије св. Саве из Београда, а преосв. господина митрополита добро-босанскога Николаја заступао је његов изасланик протојереј г. Дамитрије Јанковић конзисторијални саветник из Сарајева.

Високопреосвећеног Г. епископа темишварског др. Георгија, заступао је игуман ман. Св. Ђурђа г. Стеван Николић, који је уједно заступао и архимандрита бездинског Исака Дошена.

Високопреосвећеног г. епископа бачког Митрофана, заступали су г. г. двореки Ђазови Георгије Николић и Никанор Чобановић; Александар Јорговић школски надзорник и Влада Јанкулов епархијски бележник.

Монашко наше свештенство листом је готово пехрлило, да ода последњу почаст архимандриту гретешкоме, а многобројно беше заступљено и мирско свештенство. Између осталих били су присутни из Карловаца протопрезвитери г. г. Јован Јеремић, Василије Константиновић и Иван Маширевић, протопрезвитер Василије Николајевић из Ирига и Урош Ђурић из Винковаца; професор и катихета новосадске гимназије Михајло Миловановић; пароси: Михајло Медаковић члан М. Ц. Савета из Јасеновца, Максим Живковић из Нови Карловаца, Илија Белеслијин из Темишвара, Ђорђе Велић и Вељко Миросављевић из Новог Сада, Васа Латинкић из Јаска, др. Јова Радивојшевић из Пироша, Лука Мишић из Ирига, Јова Латинкић из Павловаца, Никола Недељковић из Шимуноваца, Дамитрије Станисављевић из Војке, Дамјан Прерадовић из Голубинаца, Радослав Марковић из Инђије, Никола Арсеновић из Госпођинаца, који је заступао цркв. општину, Бранко Иванић из Врдника, Влајко Станисављевић из Вуковара, Вељко Радованчев из Црепаје, Душан Радуловић из Панчева, Сима Аранички из Ст. Пазове, Драгоје Драгојевић из Крушедола и други.

Заступали су: Српску краљевску Академију у Београду г. г. др. Јован Туроман професор Велике Школе у миру и Јован Н. Томић, библиотекар Народне Библиотеке у Београду; Српски Универзитет у Београду г. др. Станоје

WWW.UNILIB. УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Станојевић професор универзитета; Српску Матицу у Н. Саду г. г. Антоније Хаџић председник матичин, секретар др. Милан Савић, професори новосадске гимназије Тихомир Остојић и Милан Јовановић, чланови Књижевнога Одељења; Српско богословско училиште у Ср. Карловцима високопречасни г. ставрофор Јован Вучковић, ректор; Српску вел. гимназију карловачку г. Радивоје Врховац, директор; Српску вел. гимназију Новосадску г. Василије Пушибрк директор; Српску вишу девојачку школу новосадску г. Аркадије Варађанин управитељ; семенаште манастирских питомаца управитељ г. Герасим Петровић; српски учитељски конвикт Ђока Милић, учитељ; централни завод из Н. Сада г. г. управитељ Лаза Милошевић и председник Љуба Стефановић; Српску Манастирску Штампарију г. Милутин Јанковић, фактор са целокупним особљем, српску читаоницу у Госпођинцима г. Секула Попов свршени богослов.

Било је више г. г. изасланика, који су заступали поједине црквене општине, а нерадинске и црквена и политична општина учествовала је корпоративно при погребу са својим часницима и чиновницима.

На погребу су били још г. г. народни посланици на земаљском сабору др. Лаза Секулић, патријарашко-народни секретар, др. Тоша Недељковић, Никола Петровић велепоседник из Сг. Пазове; Барон Јосиф Рајачић, надзорник црк. нар. добара; др. Лаза Костић; из Беча г. Аврам Ђукић ц. и к. генерал-интендант у миру; из Карловаца: г. г. професори гимназије Јован Живановић, Петар Нинковић, Милан Недељковић, Ђорђе Магарашевић, Михајло Јаковљевић; Лаза Обреновић сенатор и Федор Пајдак градски капетан; архитект Влада Николић; Јован Станковић поседник, Емил Бармат поштар, Павле Лазић агент, чиновници цркв. нар. фондова Ђорђе Ракић и Илија Чаржић, Стеван Јанковић трговац и многи други; из Ирига: г. г. Никола Бреберина кр. котарски судија и Милан Вурдеља пристав, Лука Лешаћ управитељ кр. котарске области, леџници др. Сава Мирковић и др. Сима Грчић; др. Веселин Николајевић кр. јавни бележник и његов конципиент др. Стева Добричић; Стева Радић равнајући учитељ; Урош Вујић поседник, Коста Матић трговац и многи други; из Инђије г. г. др. Ђурица Живковић и Никола

Ковтић велепоседник; из Шатринаца г. Виктор Рогулић велепоседник; из Руме г. Никола Ђуришић, трговац; из Сарајева г. др. Бошко Петровић професор; из Слџета Петар Матавуља поседник; млади барон Хајкинг син немачког посланика из Београда и драгоман Реслер; из Земуна г. Јова Карамата управитељ занатлијско-трговачке банке; уредник „Браника“ г. Јанко Перић; из Горњих Карловаца г. Милићевић трговац; из Голубинаца г. Светислав Николајевић трговац; из Чортановаца г. Лука Јовић умировљени бележник; из Белегиша г. Сава Сладаковић бележник; г. Милан Иванчевић, професор из Загребу; из околине много г. г. учитеља и учитељица, бележника и осталих општинских часника. *† др. Милија Грујић, др. и Заграда*

Из околних села, а особито из Нерадина, Ирига, Крушедола, било је много њих од свију сталежа.

Од омладинске стране био је заступљен: „Омладински Гласник“; гимназ. књижевно друштво „Сгражилово“ у Карловцима; богословско књижевно друштво „Слога“ у Карловцима; срп. академско књижевно друштво „Његуш“ у Загребу; срп. академско књижевно друштво „Србадија“ у Грацу; и „Српски Соко“ у Карловцима и Иригу.

Заступали су још: жупанијску област сремску поджупан г. Јосиф Суботић и град Карловце градоначеоник г. Душан Милић.

Тачно у 8^{1/2} сахата сазвало је манастирско звоно споменуте заступнике а и осталу множину народа у цркву, где је већ лежало непокривен ковчег са телом архимандритовим, камо је пренесено још у уторник. За час се црква дупком напунила. Оне дивно исписане иконе познатог српског уметника Предића, уопће орнаментика тога храма, па дивна мелодија православне црквене песме, појачане још истинском и лепом садржином својом, узносила је горе мисли побожних Срба, али им је од часа на час њихов душевни мир и расположеј реметио поглед на испијено и пожутело већ лице Иларионово.

Литургију је одслужио високопречасни архимандрит крушедолски г. Анатолије Јанковић, а асистираху му настојатељи јеромонаси: Фенечки г. Корнелије Зубовић и раковачки г. Данило Брзаковић са јерођаконима г. г. новосадским Никанором Чобановићем и крушедолским Георгијем Бојанићем.

Пред крај службе, ушла је у цркву Његова Светост Патријарх са епископима и дугим низом осталог свештенства. Кад се довршила литургија, почело је опело. На опелу начелствовао је преосвећени епископ будимски г. Лукијан а са њиме служило је 35 свештеника обојега реда.

Но молитве епископа и ових свештеника нису биле осамљене, јер се њиховима молитвама придружише и искрене молитве архимандриту захвалних Срба, који се тамо стекоше.

Молитве наше није прекидао ничији плач и сузе. Ником сигурно и не пада на памет да плаче, јер када је видео Илариона, и нехотице се морао позабавити мишљу, како је то тешко бити карактер, како се то данас не исплађује, али како је *то* бити, ипак најлепша ствар на овоме свету. Није ли зар за то и архимандрит гргетешки стекао уважење и поштовање својих саплеменика?!

Са покојником у име цркве и свештенства у храму опростио се високопречасни архимандрит беојински г. Дмитрије Бранковић. У цркви је још говорио у име богословије карловачке познати са своје речитости високопреч. г. ректор Јован Вучковић. (Њихове говоре донели смо у прошлости броју. Уред.)

После ових говора, који су са пажњом и учешћем саслушани, завршен је посмртни обред тиме, што је тело архимандритово преливено, а затим и заклоњено.

Над сандуком Иларионовим положили су венце његови духовни синови; а браћа његова у име своје и својих породица и српска манастирска штампарија, као своме оснивачу, од природног цвећа.

Одмах затим свештенство — његови духовни синови — понесе ковчег са телом Иларионовим, те отпоче свечани опход око храма, ког је покојник обновио. Пред сандуком ишла је Његова Светост са свештенством, а за сандуком тужна браћа са родбином. За њима је ишао остали народ, који је заједно са оном групом ђака, што дивно појаше, сливао своје осећаје у песму „Свјати Боже“ што мукло одјекиваше.

Пошто је обнесено око цркве, упути се тужна пратња да га однесе на место, где је велики покојник најрађе боравио и мислио. На једној тераси, која се зове „Табла“, а тик је уз манастир, ископана му је костурница.

Близу костурнице коју осећава дубоки хлад, што га дају гранати храстови и липе, спуштено је тело архимандрита Илариона, чије су очи раније умеле тако жудно гледати и назирати за овим српским крајевима, што се пружају иза Саве и тамо још даље, даље...

Пошто је Његова Светост патријарх села у спремљену фотељу, почеше се низати говори. Први је узео реч г. Јован Н Томић. Говорио је у име Српске краљевске Академије. У име књижевнога Одељења говорио је професор г. Тихомир Остојић, а у име гимназије карловачке директор г. Радивоје Врховац. За Матицу Српску говорио је професор г. Милан А. Јовановић. Низ ових значајних говора завршио је академик професор Универзитета г. др. Станоје Станојевић. Овај говор, који се одликује особито лепом садржином, силан је утисак учинио на присутне, јер је са разумљивом патетичношћу изговорен. Тако може говорити само онај, који истински тужи за учитељем својим!*

Спровоод се крену гробу. Још једна молитва, и једно „Вјечнаја“, па Фрушка Гора прими у хладна наручја своја тело једнога знаменитога Србина, чије ће се име свагда са пијететом помињати.

Нека ти је лака земља архимандрите Иларионе и Слава ти!

Са погребом су се вратили сви у манастир, где је био ручак. На ручку је Његова Светост Патријарх Георгије напио у покој души Иларионовој, на што је отпојано „Вјечнаја памјат“.

Братство манастира Гргетег — скоро сами духовни синови Илариснови —, приредило је своме духовноме оцу и управитељу Илариону богату трапезу и за богаташа и за сиротињу.

— Ћ.

Штампани књижевни радови архимандрита Илариона Руварца.

І. У „Седмици“.

Иларион је као богослов карловачке богословије написао и дао штампати у „Седмици“ за 1856., што је излазила у Новом Саду први свој састав — расправу —, под насловом „Преглед домаћих извора старе српске повеснице“.

* Ове говоре доносимо у данашњем броју. Уред.

Под исту се потписао Јован Руварац.

У „Седмици“ за 1857. и 1858. изишао је други његов састав — расправа — под насловом: „Прилог к испитивању српских јуначких песама“.

Под ову се потписао Вајунов, а то с тога, што патријарх Јосиф Рајачић није волео да богослови пишу по новинама, а и с тога — као што рече — „што је покојни Јаша Живановић, пријатељ оца мога и мој добротвор, називао Вајуном оца мога“.

Обе је ове расправе прештампао Иларион под насловом: „Две студентске расправе И. Руварца, прештампане из „Седмице“ листа за науку и забаву за г. 1856. 1857. (и 1858.) и његовим трошком — поводом наумљеног састанка у Бечу 1884., ових Срба и Хрвата, који су се у годинама 1850.—1854. тамо ради науке бавили, издане. — Н. Сад 1884. 8^о 116.“

II. У „Летопису Матице Српске“.

У књизи 111. „Нешто о кроници деспота Ђорђа Бранковића. (Прилог српској историографији).“

У 115. „О раду Милоша С. Милојевића у „Гласнику“.

„О цароставнику или цароставним књигама, с погледом на важност њихову за српску повесницу“.

У 117. „Повесна слова о кнезу Лазару, деспоту Стефану Бранковићу и кнезу Стефану Штиљановићу“.

У 150. „Прилози за историју српску: I. О археологији Срба или иначе званих Трибала. II. О архиепископији пећској, III. Српски родослов. (Из Пајсијева живота цара Уроша)“.

У 208. „Одломак из написане пре 1891. расправе о главним моментима из живота св. Саве, првог српског архиепископа.“

У 210. „О неком народном предању.“

У 212. „Ђурађ Вуковић, деспот српски и Ђорђе Кастриог-Скендербег, вођ арбанашки године 1444.“

У 220. „Прилози историјској географији Србије“.

Расправе из књ. 208. 210. и 212. отштампане су засебно.

III. У „Гласнику српског ученог друштва“.

У књизи XXI. „О надпису у цркви села Богдашића“.

У XXII. „Житије цара Уроша, од Пајсија патријарха.“

У XXIII. „О бегству патријарха Арсенија IV.“.

„О катализима српских патријараха.“

У XLVII. „К објашњењу извора српске историје“ I—XII.“

У XLIX. „К објашњењу извора српске историје“ XIII.—XXIV.“

Прилози су ови посебно отштампани.

У XLVII. „О катализима српских патријараха“.

IV. У „Radu jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.“

У књизи V. „О prienosu tiela sv. Luke u Smederevo“.

У XVI. „О натпису на епитрахљу у ман. Бањи код Котора“.

У XIX. „О првим годинама Душанова краљевања у хронолошком погледу“.

Ова је расправа посебно отштампана.

V. У „Матици“.

За 1868. „Краљице и царице српске“.

За 1870. „О роду деспотице Анђелије“.

VI. У „Годишњици Чушићској“.

У књизи II. „Нешто о Босни, дабарској или дабробосанској епископији и срп. манастирима у Босни.“

У III. „Хронолошка питања о времену битке на Марици; смрт краља Вукашина и смрт цара Уроша“.

У X. „Вук, најстарији син Стефана Немање и Вукановићи.“

„Мирослав, брат Стефана Немање вел. жупана српског.“

У XIV. „Прилози к познавању извора српске историје“.

У XX. „Прилози“.

VII. У „Старинару“.

За 1886. „Примедбе на извештај о српским црквеним старинама на будимпештанској земаљској изложби.“

За 1887. „Судбина манастира Винче у Србији.“

За 1888. „Прилози и грађа за повест о српским манастирима.“

„О кучајнским манастирима по записима. I. манастир Раваница“.

За 1889. „О кучаинским манастирима по записима: II Витеоница III Орешковица IV Брадача V Сисојев манастир VI Ждрелски манастири а) Благовештенски б) Световаведенски VII Манастир Ресава.“

За 1892. „Старински прилози I и II.“

VIII. У „Гласу српске краљевске Академије.“

У XVI. „О натпису на цркви Херцега Стефана у Горажди.“

У XL. „О цетињској штампарији пре четри стотине година.“

У LXII. „Рашки епископи и митрополити.“

Засебно издање: „Одломци о грофу Ђорђу Бранковићу и Арсенију Црнојевићу патријарху. Са три излета о такозваној великој сеоби српског народа“. 1896.

IX. У „Споменику кр. српске Академије“.

У X. „Опис турских области и у њима хришћанских народа, а нарочито народа српскога, састављен 1771. српским патријархом Василијем Вркићем.“

У XXXVIII. „Повеља патријарха Мојсеја, дана рашком митрополиту Арсенију Јовановићу“.

X. У „Годишњаку“.

У II. изишао је животопис Илариона Рувараца, што га је написао сам Иларион за Академију.

XI. У „Вили“.

За 1868. „Примедбе на одломак из Српске историје Панте Срећковића: „Краљ Дечански“.

XII. У „Стражилову“.

За 1887. „О синовима Дечанским“.

„О кнезу Лазару“.

Прештампано у књигу 1887.

„Историјско географско иверје 1. Бобавац-Травник 2. а) „наветник“ и „наветништво“ б) „робошник“ в) „тимени“ 3. Елгос-Емос 4. а) „Врончо-Бровно б) Крушо-Крушевац.“

За 1888. „Прилози: а) О виноку, с којим је Растко пребегло у св. гору; б) О имену и називу првог српског цара в) Feuszkev-Сланкамен.“

„Трилогија I. Сиромах Дмитар из Купиника. II. Кнез Криштифор Франкопан и залчловик“ III. Јанос, краљ угарски честита

Мехмед-бегу Јахијаташићу, господару српске земље.“

„Историја српског народа. Написао Панта Срећковић. Књ. II. Приказао Иларион Руварац“

За 1892. „Још једанпут о Леђенграду“.

„Прилози за повест српског народа у земљи угарској. I. О најстаријој привилеђији, даној српским насељеником у Јенопољу 1440. II. О ковинским привилеђијама.“

XIII. У „Нашем добу“.

За 1885. излазио је у неких 50 бројева од 41. бр. „Прелаз с приказа на критику историје Панте Срећковића.“

А из истог је листа за исту годину отштампан: „Претходни приказ књиге: „Историја Српског народа, књ. I. написао Пантелија Славков-Срећковић“ 16⁰ 50.

XIV. У „Шематизму Архиепископства карловачке“.

За 1884. „Кратки исторички нацрт епископата у Срему у опште и на посе сремско карловачке Архиепископства“

За 1892.: „Православни српски манастири у Срему.“

Ова су два састава изишла без потписа, а написао их је Иларион.

XV. У „Шематизму православне епархије Бокотгорске, Дубровачке и Спичанске“.

За 1888. „Списи и записи, који се тичу постриженика ман. Савине Партенија, који је умрло као епископ посвећена у Ср. Карловцима.“

За 1889.: „О напуштању далматинске епархије владике Стевана Љубибратића и његовом избору за Костајничког владуку.“

XVI. У „Гласу истине“.

За 1886. и 1887. „Што се и како се и с које се стране досле покушавале, да се и код нас оснује Семинарија за кандидате свештеничког реда?“

Прештампано за себе. 8⁰ 50.

XVII. У „Гласнику земалског музеја у Босни и Херцеговини.“

За 1891. „Драга, Даница, Реса“.

Отштампано 8⁰ 16., а у Бечу 1894. на немачком језику.

За 1892. „О натписима у озренској цркви и о живопису пспу Страхињи“.

Отштампано 8⁰ 8.

„Катарина, кћи Твртка I. бана од 1353. до 1377. и од 1377.—1391. краља босанског.“

Отштампано 8⁰ 7.

А у Бечу 1894. на немачком језику.

За 1893. „Двије босанске краљице“.

Отштампано 8⁰ 20.

А у Бечу 1895. на немачком језику.

За 1894. „Бановање Твртка бана 1333.

до 1377.“

Отштампано 8⁰ 16.

На немачком језику у Бечу 1896.

„Три додатка к расправи: Бановање

Твртка бана“.

Отштампано 8⁰ 10.

XVIII. У „Отаџбини“.

За 1887. „Г. Панта Срећковић и Шареник у Скопској нахији.“

Отштампано 8⁰ 13.

XIX. У „Колу“.

За 1890. „Манастир Убожац“.

„Прилошци. I. Мађедонија.“ Недовршено — Свршетак није изишао, који се забацио у уредништву.

За 1901. „Порекло Сибињанин Јанка.“

Отштампано 8⁰ 12.

„О језику. Приложак тумачењу срп. народних песама.“

„Обркатан Станиша“

Отштампано 8⁰ 4.

XX. У „Просејети“.

За 1892.: „Владике Цетињско-зетске и црногорске“.

За 1894.: „Камичци. — Прилошци за други зетски дом.“

XXI. У „Бранкову колу“.

За 1897. и 1898. „Montenegrina. Прилошци историји Црне Горе“.

Отштампано у књигу 1888. Друго издање у Земуру 1889.

XXII. У „Arbiv-y für slavische Philologie“.

У X. књизи: *Nochmals Mehmed Sokolović und die serbischen Patriarchen.*“

У XVII. књизи: *„Kleinigkeiten zur Geschichte der Balkanhalbinsel.“*

У XXIII. књ. *„Zur serbischen Bibliographie.“*

У XXV. књ. *„Jovan Maleševac als Bücherschreiber und Büchercorrector.“*

У овој је књизи изишла и слика Иларионова уз чланчић.

XXIII.

„О хумским епископима и херцеговачким митрополитима до 1766“. Мостар 1951. 12⁰ 31.

Отштампано из књиге: „Српско православна херцеговачко-захумска митрополија, при крају 1900.“

XXIV. У „Истину“.

За 1887. „О пећским патријарсима од Макарија до Арсенија III. (1557.—1690“.

Отштампано у књигу. 8⁰ 120.

XXV.

„Стари Сланкамен“.

Земун 1892. 8⁰ 50.

XXVI.

Као ректор богословије, уредио је први и други „Извештај о богословији“ за 1875/6. и 1876/7. годину.

XXVII. У „Српском сиону“.

За 1898.: „Прилошци агиолошки од И. Руварца.“ Недовршено.

XXVIII. У „Јавору“.

За 1891.: „На питање: Кад су се Срби са патријархом Арсенијем Чарнојевићем доселили у земље мађарске круне?“

За 1892. „Слика једне српске краљице“.

Још је изишао Иларионов чланчић, у ком је побијао Рачког.

XXIX. У „Беседи“.

За 1868.: Писма Исаије Ђаковића Адаму Фелдварију и општини коморанској; тестамент Мојсеја Петровића митрополита; писмо општине панчевачке епископу Мојсеју Путнику; Писмо Лукијана Мушицког архимандрита митр. Сгратимировићу; завештање Павла Ненадовића, митрополита; заклетва архимандрита односно манастира Крушедола; писма ф. м. л. Петра пл. Дуке митр. Сгратимировићу“.

За 1869. I. књизи I. П. и III. и IV. писмо ефимериа Викентија Ракића, архиепископу Стефану Сгратимировићу; писмо I. П. и III. Стевана Ризнића, истом архиепископу; писмо I. П. III. и IV. ф. м. л. Петра пл. Дуке истом архиепископу.

За 1869. II. књизи: I. П. III. IV. V. и VI. писмо ковиљског архимандрита Јована Рајића, бездинском архимандриту Максиму Секулићу; упутство владином комесару Христофору Игнатију пл. од Гариана и Рала за први српски изборни сабор у ман. Крушедолу 7. (18.) Јануара 1708.; препис заповести што ју је високославни дворски воени савет издао комендантима у Осеку, по којој се исти морају старати да упуте у Карловце посланике на предстојећи народни сабор и избор митрополита; први изборни сабор, у ман. Крушедолу 7. (18.) Јануара 1708.; списак драгоцености патријарха Арсенија Чарнојевића, преданих новоизабраном митрополиту Исаји Диаквићу; Извештај доврског военог саветника Христофора пл. од Гариана и Рала, сталног дворског посланика илирчког народа, о предузетом избору митрополита Исаје Диаквића 1708.; заклетва митрополита Софрониа Подгоричанина; Калиник патријарх ипекски митрополиту Софронију Подгоричанину; животпис Митрополита Мојсија Петровића и Викентија Јовановића; мемориал саборни који је дат од хришћана на сабору 10. Маја 1713. у Карловци.

За 1870.: синђелија митрополита дабарског кир Мојсеја; заклетва архиепископа Исаје Антоновића; пункти чтоб имауши бити Архиепископ и сви православни епископи неотложно содржавали (1748.); карловачка општина поклања ман. В. Ремети неку бару; окружница митр. Павла Ненадовића од 27. Јануара 1757. о исповести; канонична расправа арх. и митр. Стевана Сгратимировића о жењахшчихсја по произведени свајшченицјех.“

Како је „Беседа“ с 21. бројем престала излазити, није ова расправа довршена, што ћемо ми учинити.

Иларион је све ове старине обелоданио у „Беседи“, без да је рекао или да је речено да их је он обелоданио, а у истини он их је обелоданио.

XXXI. „Стари записи и натписи“.

У „Старим записима и натписима“ што их

је г. Љуба Стојановић издао, дао му је Иларион 213 записа.

Осим тога је давао Иларион многим и многим разне старине — на и нама — да их издамо.

А не мање, многим је и многим одговарао на разна питања, и пућивао, где ће што-шта наћи, што им треба.

Што је све остало иза њега у рукопису, за сад се још не зна.

Оно, што је нама предао за живота, то ће се све изнети на јавност у своје време као његови састави.

*

У погледу Иларионове библиотеке имамо за сада ово рећи.

Иларион је оставио иза себе такву библиотеку, какву ретко ко да има у Српству. Он је целог свога века од себе откидао, те трошио на библиотеку.

Како је већи део своје библиотеке он набавио пре него што је дошао у манастир (1874.) за настојатеља; то је могао с њоме по својој вољи расположити.

Ну, он то није учинио. А није учинио с тога, што је он био у пуном смислу речи калуђер, те држећи да калуђер не може имати ништа свога; није хтео да учини расположајни са библиотеком.

Он је у први мах мислио, да је остави манастиру, те да се споји са манастирском, коју је такође знатно умножио са знатним делима.

Ну, кад смо му рекли, да то не би добро било, пошто би се и његова библиотека развукла, као што су се развукле по манастирима и других настојатеља библиотеке, увидео је и сам да је тај приговор уместан и основан, и на наш предлог, да би најбоље било, да је остави богословији карловачкој, усвојио га је и рекао да ће у том смислу расположење учинити, ако га меродавни усвоје.

Болест пак није му допустила да то учини, те је остало при усменој његовој жељи.

И тако сада стоји до Његове Светости и меродавних, да се Иларионова жеља испуни т. ј. да његова богата и стручна библиотека припадне карловачкој богословији.

Познавајући Његову Светост не само као великог поштоваоца Иларионовог, него и као ве-

ликог пријатеља богословије, ми и не сумњамо, да Његова Светост не ће и испуњењем поментуе жеље Иларионове, за што ће и он за добити вечиту захвалност код садашњих и будућих питомаца богословије и њених професора, који ће се користити библијотеком Иларионовом и наставити његов рад, а и код свију научењака као што су г. г. Јагић, Јиричек, Стојан Новаковић, Решетар и многи други, који сви желе да се тако поступи са Иларионовом библијотеком, показати и доказати своје поштовања спрам Илариона.

Иларионова је библијотека одмах по његовој смрти по наредби Његове Светости запечаћена.

Шта узбуде с њоме, у своје ћемо време известити наш народ, а особито наше научењаке, који се за њу интересују.

Д. Руварац.

Скупштина Свештеничког Конвикта.

Дана 17 (30) августа о. г. одржана је у Карловцима скупштина Свештеничког Конвикта.

После одслуженог Призивања Св. Духа, скупштину је отворио досадањи председник Конвикта протопрезвитер г. Јеремић сходним говором, у којем је истакао заслуге благоупокојеног патријарха *Германа Анђелића* за овај Конвикат, из чијих легата је исти основан и зграда Конвикта подигнута, и нагласио је захвалност, коју свештенство и његов Конвикат дугују благоупокојеном добротвору свом. Присутни чланови су својој дубокој захвалности израза дали устајањем са својих места и ускликом: „Слава патријарху *Герману!*“

Затим је председник реферисао скупштини о добротворствима, која је Његова Светост, данашњи патријарх, преузвишени Господин *Георгије Бранковић*, досада учинио Свештеничком Конвикту; а наиме, да је високим решењем својим од 10 (23.) јануара 1900. благоизволео одобрити закључак дана 6 (18) октобра 1899. одржане скупштине свештеничко-удовичко-пензионалнога Завода Архидијецезе Карловачке, у предмету оснивања Свештеничког Конвикта из легата благоупокојеног патријарха *Германа Анђелића*, без којег решења се речени Конвикат основао не би. Надаље, да је св. патријарх *Георгије* Свештеничком Конвикту даривао 5000 К, у сврху набаве намештаја за Конвикат, без којег племенитог дара не би

се Конвикат могао отворити и свој благотворни задатак отпочети.* Присутни чланови скупштински су устали са својих седишта и пуни захвалности клицали: „Слава Његовој Светости патријарху *Георгију!*“

На предлог председников скупштина је закључила, да корпоративно одмах предстане Његовој Светости патријарху *Георгију* и да својој захвалности и тиме израза даде.

Његова Светост је благоизволела скупштину љубазно примити и после поздрава председника Јеремића очински упутити у ствари унапређивања Конвикта, те милостиво изјавити: — „Ако Бог да живота и здравља, не ће овај прилог (од 5000 К) бити последњи.“

Присутни су Његовој Светости целивали св. десницу и испратили Га из велике двореке дворнице, (у којој су примљени били) са бурним: Живео!

По том су се чланови скупштине, са председником поклонили и, на епископској конференцији искупљеној, високопреосвештеној господи епископима: Мирону Николићу, Лукијану Богдановићу и Дру Георгију Летићу.

Затим је скупштина наставила свој рад. Конституисала се. Изабрала је: за председника протопрезвитера Јеремића, за потпредседника пароха Симеона Араничког, за тајника пароха Радослава Марковића.

За надзорника (управитеља) Конвикту изабран је професор Карловачке гимназије Ђорђе Магарашевић. **

Поред председника, и потпредседника, који исту част обнашају и у Патронату Конвикта, изабрани су за чланове Патроната протопрезвитер ставрофор и ректор Богословије Карловачке Јован Вучковић, пароси: Милан Попадић, Светозар Вуковић, Димитрије Дамјановић, Светозар Дујановић, Михаило Николић, Никола Малић и Радослав Марковић. Поводом расписаног стечаја на 40 питомачких места у Конвикту, компето-

* Ми држимо, да је погрешка учињена што се сав новац уложио у кућу, а особито, што је за само место са видом издато око 20.000 К.

За ту се своту могло наћи подесније место, односно да се усвоји предлог Његове Светости, који је давао *лепо бесцелатно место за конвикт*, не би се морало „кубурити“ са намештајем и „мољкати.“

Уред.

** Око избора надзорника водили су се дуги преговори и приговори. У колико је овај избор успешно решен, показаће време.

Уред.

вало је њих 48, те је избором попуњено свих 40 питомачких места, и то са питомцима из I разреда 13 из II 7 из III 9 из IV 4 из V 4 из VI 2 из VIII 1.

Скупштина је узела у претрес предлог Патроната о измени неких §§-а у правилима Конвикта и ове измене једногласно донела, те ће их на надлежно одобрење поднети Његовој Светости митрополиту патријарху, као врховном патрону Конвикта.

За вођење непосредног надзора о раду и економији у Конвикту изабрани су, поред председника протопрезвитера Јеремића, чланови Патроната пароси: Радослав Марковић и Димитрије Дамјановић.

Правила за питомце Конвикта (кућевни ред) скупштина је донела по напрту, који је, на молбу бившег Патроната, израдио ректор Богословског Училишта г. Јован Вучковић, те је овом записнички изразила и захвалност на уложеном у тај посао труду.

Донесен је закључак о прорачуну око издржавања Конвикта, и закључак о инвестицијама, које се у Конвикту још имају спровести.

Досад уписани чланови Конвикта јесу: протопрезвитер ставрофор и ректор Богословског Училишта *Јован Вучковић*, окр. протопрезвитер Карловачки *Јован Јеремић*, окр. протопрезвитер *Михаило Стакић* из Коренице, пароси *Радослав Марковић* из Инђије, *Светозар Дујановић* из Бешке, *Светозар Вуковић* из Чортановаца, *Симеон Аранички* из Ст. Пазове, *Милан Попадић* из Војке, *Никола Поповић* из Попинаца, *Михајло Николић* из Сјеничака, *Михајло Шумоња* из Залужнице, *Стојан Савић* из Бјелопоља, *Ђура Косановић* из Дебелог Брда, *Светозар Вукелић* из Тржића, *Симо Рашета* из Дољег Лапца, *Никола Милић* из Стјепана, *Јован Б. Милић* из Шумберка (Барања), *Милан Лукић* из Сусека, *Манојло Оклоција* из Врела, *Манојло Радошевић* из Буђановаца, *Стеван Велендерић* из Белог Брда, *Димитрије Дамјановић* из Угриноваца, *Ђорђе Ђвратић* из Сланкамена, синђел *Валеријан Прибичевић* професор Богословског Училишта у Карловцима, протопрезвитер *Иван Маширевић* катихета гимназије Карловачке. Свега 25.

Свештеничком Конвикту учинили су засада прилог свој: високопреосвештена господа епископи: *Гаврило Змејановић* 100 К., *Лукијан Богдановић* 200 К., *Митрофан Шевић* 100 К., и др. *Георгије Летић* 50 К., Благоупокојени архимандрит

Иларион Руварац за манастир *Гргетег* 100 К. и г. игуман *Сергије Попић* за манастир *Врдник* 50 К. *Ѓја Добрила удова Будисављевић*, у спомен покојног јој супруга пароха — *Будисављевића* 80 К.

*

И тако је свештенички Конвикат, без великог шума и рекламе, а хвала Богу и добротворима његовим, отпочео свој живот и рад.

Ко уме да се добром делу радује, радоваће се и оснивању Свештеничког Конвикта, јер је то ваистину добро дело.

Ко схваћа задатак његов и коме је стало до тога да извршен буде, тај ће га помоћи; ко може морално, а ко може и морално и материјално.

Дужност је то сваког Србина, који се Српством и родољубљем хвали и поноси. Јер, што Свештенички Конвикат буде добра учинио, учиниће га целом српском народу.

Нека је срећан почетак Свештеничком Конвикту. Нека је слава и хвала свима, који су тај почетак омогућили.

А од управе Свештеничког Конвикта тражимо и очекујемо, да све учини што је учинити дужна и што учинити може за напредак те свештеничке установе; јер у тој установи — држимо ми — заложена је и част не само те управе, него целог свештенства.

Напредак Свештеничког Конвикта биће и — светао образ свештенства, јер ће и испуњеним задатком те своје установе одужити један дуг својој цркви, свом народу, и доказати, да у свештенству нашем има животне и радне снаге на културном и на просветном пољу.

Браћо свештеници! Аманет вам Свештенички Конвикат, расадник здраве српске школске младежи, у вери васпитане, у српском поносу одушевљене, у науци напредне, у вољи образоване, у дужности тачне и издржљиве....

Аманет нека је такав расадник сваком брату Србину, свакој сестри Српкињи.

— Њ.

Извештај

о седници срп. прав. митрополитско-црквеног савета, држаној у Карловцима 12. (25.) и 13. (26.) августа 1905. године под председништвом Његове Светости преузвишенога господина *Георгија*, патријарха српскога.

Присутна су била господа чланови МЦСавета: преосв. г. епископ будимски *Лукијан Богдановић*;

преч. г. г.: Јован Борота, окр. протопрезвитар старобечејски; јереј Јован Јовановић, парох доњорајички; јереј Михаило Медаковић, парох јасеновачки; Др. Стеван Павловић, адвокат у Новом Саду, и Лаза Обреновић, градски сенатор у Карловцима. — Нису дошли у седницу: преосв. г. епископ вршачки Гаврил Змејановић и г. Др. Ника Максимовић. — Бележник је био г. Др. Лаза Секулић, срп. народно-црквени тајник.

У овој је седници донесено 65 одлука, од којих је 45 у бракоразводним парницама, где су у главном све првостепене пресуде потврђене, само је у једном случају првостепено изречена пресуда преиначена, те је у крестности одржани брак разрешен; осим тога су учињене измене у погледу одмерања епитимија. — Бракоразводна пресуда једне епарх. конзисторије, која је један брак прогласила протузаконитим и ништавим због бигамије, стављена је ван крестности, па је иста епарх. конзисторија упућена, да према предлогу конз. фискала уступи списе казненом суду на поступање. — Од осталих предмета спомињемо ове: Његова Светост саопштава смрт Илариона Руварца, архимандрита и настојатеља манастира Гргетег и истакавши значајно деловање и велике заслуге пок. архимандрита по нашу св. цркву и српски народ, предлаже да се обзиром и на то, што је покојник у више маха бивао и чланом замеником МЦСавета, уведе у записник жалост МЦСавета над тим великим губитком — што се једногласно прима уз усклик: „Слава му!“ — Молба окр. протопрезвитера С. С. у П. ради донашања начелне одлуке у ствари наплате окр. протопрезвитера за прегледање парох. звања и цркв. опћина — враћена је с тим, да МЦСавет није надлежан донети такову одлуку. — Исто је тако враћена молба епарх. конзисторије вршачке, да МЦСавет поради код кр. уг. министарства б. и ј. н., да се срп. прав. деца у држ. осн. школама предаје најмање три седмична часа српски језик, — пошто та ствар спада пред школски Савет. Одбијен је уток П. Л. Н., умировљеног пароха у Ш. и потврђена конз. одлука, којом је одређен распис стечаја ради попуњења парох. места у Ш. — Поводом утока јереја Т. Д. из С., ну без обзира на исти уток, стављена је ван крестности конз. одлука у ствари избора свештеника у С., па је конзисторија позвана да у горњој ствари а на основу обављеног поверенственог извиђаја нову мериторну одлуку донесе, у којој ће бити цео диспозитивни део од речи до речи, и о томе заинтересовање странке известити. — Представка Дра М. П. из Н. С., бив. конз. фискала, ради поделења отплатине за скоро 30-го-

дишње службовање, враћена је с тим, да не спада пред МЦСавет. — Неки непосредно МЦСавету поднесени поднесци враћени су поднесачима с тим, да се овако у расправу узети не могу. — Одбијен је уток управе ман. В. и потврђена односна конз. одлука, којом је речена управа обвезана, да брату тога манастира јеромонаху П. Г. исплати своту од 471 К за препитање ван манастира, одакле је самовољом бив. настојатеља истеран. — Пресуда епарх. конзисторије у В., којом је јереј К. Л., администратор парохије у П., због утаје цркв. новца лишен, свештеничког чина — измењена је у толико, што је исти свештеник осуђен на одлучење од места службе од једнога месеца дана уз епитимију, коју му наложи епископ-дијецезан, пошто је по грађ. казним судским форумима исти свештеник осуђен због преступа, а не због злочина, те му се по дисциплинарним правилима не може одмерити најтежа казна. — У другој једној ствари истога јер. К. Л. упућена је конзисторија, да засебно прописно поступи. — Одбијен је уток М. С. из А. и потврђен обављени избор протопрезвитера и пароха арадског односно именовање протојереја Станка Жупанског за пароха и протопрезвитера арадског. — Одбијен је уток јереја Д. П., сист. парох. помоћника у Т. Х., и потврђена конз. одлука, којом утецатељ није припуштен к избору пароха у Т. Х. — Одбијен је призив јереја Д. Р., пароха у Б., и потврђена конз. одлука у дисциплинарном предмету истога с том изменом, што му је диктирана казна од 100 К смањена на 50 К. — У уточној ствари јереја М. М. у Ј. враћени су сви званични списи епарх. конзисторији с тим, да се МЦСавет обзиром на пресуду исте конзисторије и дисциплинарна правила за парох. свештенство не може упустити у расправљање поднеска јер. М. М. и узима на знање извештај епарх. конзисторије.

ЛИСТАК.

Вести.

Епископска конференција. На позив Његове Светости патријарха Г. *Георгија*, одржана је под Његовим председништвом Епископска конференција 18. о. м., у којој су учествовала Високопреосвећена Г. Г. епископи: *Миرون*, *Лукијан* и *Георгије*.

У истој је обављен избор професора богословије, те су за супленте изабрати *Валеријан Прибичевић*, патријарашки синђел, *Влада Максимовић* и *Божидар Јеремић*, кандидати петроградско-московске духовне Академије.

Прва су двојица и прошле године суплирали у богословији.

У истој је конференцији обављен избор питања за семинар за 1. годину, и примила је: за *пакрачку* дијецезу Мратинковића Милана, Петровића Љубомира, Шувајића Стевана, Попадића Петра, Шуваковића Стевана, Санадера Стевана, Милановића Саву; за *горњокарловачку* Ивошевића Симеона, Слијепчевића Илију, Марчетића Стевана, Бабића Данила, Шушу Константина, Дракулића Дану, Остојића Петра, Радића Милана; за *вршачку* Атанацковића Александра, Рашајског Николу, Момпровића Димитрија, Костића Константина; за *будимску* Маргаритовића Корнелија; за *бачку* Купусаревића Стевана; за *темишварску* Ђурића Константина, Дамјанова Саву, Кривокућина Николу, Рајића Тимотеја, који су се обвезали да ће као свештеници најмање пет година у односним дијецезама као свештеници служити.

Чудна појава. Немило је дирнуло све што би рекли браћа Србијанци „пречане“, што при погребу архимандрита Илариона Руварца од свештенства из Србије учествоваше једино архимандрит г. *Кирило Јовичић*, ректор богословије, а од научењака и иначе световњака Академичар и професор др. *Јован Турман* и *Јован Томић* библиотекар народне библиотеке, и професор универзитета др. *Станоје Станојевић*, од којих су двојица „пречани“.

Од толиких друштава у Београду, и иначе „пријатеља и поштоваоца“ Иларионових, не беше нико други дошао из Србије на његов погреб.

Та хладноћа од стране браће Србијанаца — бар оних, који су познавали Илариона и његов рад — у толико је више за осуду, кад човек погледи оно силно одушевљење Београђана за поход на прославу у Љубљану, где ће се 28. о. м. осветити споменик словеначком песнику и родољубу *Франци Прешерну*.

И ако би се у Београду могли на прсте избројати они, који приближно знају рад Прешернов, не смета то ни мало, да се за пут у Љубљану одушевљавају не само Академија, и друга учена и певачка друштва, него и општинари београдски, и официри и занатлије, и трговци, и новинари и ђаци, и адвокати, и апотекари и Јевреји, па и само механско-кафанско друштво и еснафи: штампарско-литографски, воскарски, лебарско-пекарски и други.

Нисмо ми противни, што се одласком у маси Београђана у Љубљану на Прешернову прославу, хоће да покаже свету нека словенска солидарност — које у ствари нити је кад било, нити ће је

скоро бити, биће је као и до сада у извесним случајевима у речима и у новинама, а у самој ствари и на делу не —, ал нам је криво, што Срби у Србији не умеју да уважавају и поштују и своје велике људе, па ма то били и „пречани“.

Дворски саветник и професор бечког свеучилишта и познати светски научењак и књижевник г. др. *Вагрослав Јагић*, жали, што му је не могуће и због краткоће времена — налазно се у Циљу кад је дознао за смрт Иларионову — доћи на сахрану свога „поштоваоца и пријатеља Илариона“, а од браће Србијанаца који се за живота Иларионова показиваше његови пријатељи и поштоваоци, и који му се у толико и толико прилика обрађаше за савет и мишљење — што је он радо и весело чинио —, дођоше на погреб Иларионов *цигло њих четворица*, и то *оног* Илариона, за кога г. професор Јагић рече: „да је био пнос и дика не само његове браће и његова рода, него и свију нас који с њиме друговасмо, да и не говорим о непрежаљеном губитку за српску и словенску науку“, а професор бечког свеучилишта и познати светски научењак г. др. *Константин Јуричек*: „— — Међу свима, који ће се занимати српском историјом, вазда ће се његово име спомињати са великом хвалом и поштовањем, још у далеким будућим временима. Што сам имао част лично с њим се запознати, чешће га видети, и не ретко с њим дописивати, остаће мени најдрагоценија успомена — —“.

Па да и овде не узвикнемо: благо нама и нашој „пробуђеној“ свести!

Уредник: **Димитрије Руварца**, протојереј.

Српске земљорадничке задруге. У *Бузети* у Банији, у *Борови* и *Батињанима* у Славонији, у *Лежмиру* и *Голубинцима* у Срему са неограниченом одговорношћу.

Послате књиге на приказ.

Српско немачки и немачко српски речник, саставио професор *Јован Грчић*, 1. свеска: немачко-српски. Нови Сад 8^о 592.

Издање књижаре браће Поповића. Цена 6 Кр. неуезан, а 8 Кр. увезано у двотном повезу.

Јавна захвала.

Сматрамо за своју свету дужност, да и овим путем изјавимо своју топлу и искрену захвалност свима онима, који су нам поводом смрти нашег доброг и никад незаборављеног духов-

ног оца и настојатеља високопречасног Господина

ИЛАРИОНА РУВАРЦА

било усмено, било писмено и телеграфски своје саучешће изјавили у нашој великој жалости, односно који су се потрудили и из близу и из даљине да га отпрате до његове вечне куће.

А особито смо захвални Његовој Светости Преузвишеном Господину Српском Патријарху *Георгију* и Високопреосвећеној Г. Г. епископима *Миرونу* и *Лукијану*, који својим високим присуством односно учествовањем при Његовој сахрани, показаше и доказаше своју љубав и поштовање заслуга и рада нашег доброг духовног оца и управитеља нашег манастира.

Не мање хвала и високопречасној Г. Г. управитељима манастирским, јеромонасима и јерођаконима, мирском свештенству, који се потрудише и из близу и из даљине да учествују при опелу нашег доброг духовног оца и настојатеља.

Нека приме нашу искрену хвалу и високопречасна и високоучена Г. Г. говорници у цркви и на „табли“, који у својим дивним говорима изнесоше светао живот и неуморан рад нашег доброг духовног оца и настојатеља, са чијим смо се радом ми и до сада носили и дичили, а с којим ћемо се поносити док смо живи и славити и хвалити Бога, што нам је у део пала та милост Његова, да се можемо називати његови духовни синови, да смо били под његовом мудрошћу управом и били његови помоћници у управи, са које је наш манастир постао и виђен и славан.

Искрено хвала и нашој журналистици, која је достојно ожалела нашег доброг духовног оца и управитеља.

Свима искрено хвала, а нашем добром и незаборављеном духовном оцу и настојатељу високопречасном Господину архимандриту *Илариону* вечна памет!

У манастиру Гретегу 22. Августа (4. Септембра) 1905.

БРАТСТВО
манастира Гретега.

Књижевни огласи.

Изишла је из штампе, и може се добити код потписате управе књига:

О П И С

СРПСКИХ ФРУШКОГОРСКИХ МАНАСТИРА 1753.

Приоштити: Димитрије Руварац.

Књига је штампана на лепом белом папиру и има 488 стр.

Цена је књизи увезаној у платно — сва — 5 Кр, а неувезаној 4 Кр.

Управа српске манастирске штампарије.

Изашла је из штампе нова школска књига, под насловом:

ШКОЛСКА ДЕЦА

НА

СЛУЖБИ БОЖЈОЈ

УПУТСТВО

ЗА

ПРАВОСЛАВНЕ УЧЕНИКЕ СРП. ОСНОВНИХ ШКОЛА

како да у св. цркви на богослужењима суделују.

Издање Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. — Цена је књизи 20 потура.

Изашла је нова књига из штампе:

„ВЕЛИКИ ТИПИК“

који се може добити само код издавача Српске Манастирске Штампарије по 4 круне од брошираног примерка. Укорићен 5.— К.

Српска Манастирска Штампарија.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ад бр. К. 661/481. ех 1905.

1—2 71

С Т Е Ч А Ј.

Овим се расписује стечај на место протопрезвитератског помоћника у Вел. Бечкерек у Вел. Бечкерек у Вел. Бечкерек са годишњом плаћом од 1000 К и 300 К у име накнаде за половину сесије.

Компетенти ваља да поднесу ињструисане молбенице своје прописаним путем до укључиво 18. (31.) октобра 1905. год. овој конзисторији.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 23. августа (5. септ.) 1905

Председништво.

www.Ад бр. К. 628/405.

1—2 70

Број 864./К. в. 541. ех 1905.

72 1—2

СТЕЧАЈ

на упражњено место пароха у Срп. Кртуру I. плаћеног разреда. Компетенти имају прописно инструисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 18. (31.) октобра 1905.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 23. августа (5. септембра) 1905.

Георгије с. р.
Епископ.

Бр. ЕК. 184. ех 1905.

62, 2—2

СТЕЧАЈ

Расписује се овим стечај на парохију III. плаћеног разреда у Четвртковцу, протопрезвитерат костајнички.

Рок компетовању оставља се до 1. (14.) октобра 1905. године.

Из сједнице Епарх. Конзисторије држане у Пашком, 14. (27.) јула 1905.

Председништво.

ДРАЖБА 66. 1—1

Септембра 12. (25.) о. г. продаваће се у манастиру Беочину од овогодишње шумске сече око 24 јутра на јавној дражби у 2 сата после подне Дрво је раст, буква и липа, за техничку употребу од прве врсте.

Жаобина 500 К.

Управа манастирска.

Бр. Ек. 247 ех 1905.

68 1—2

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај на парохију у Слабињи III. плаћеног разреда у протопрезвитерату Костајничком.

Рок компетовању оставља се до 1./14. октобра 1905.

Из сједнице Епарх. Конзисторије држане у Пашком, 11./24. августа 1905.

Председништво.

Бр. Ек. 241 ех 1905.

69 1—2

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај на парохију у Свиници I. плаћеног разреда у протопрезвитерату Костајничком.

Рок компетовању оставља се до 1./14. октобра 1905.

Из сједнице Епарх. Конзисторије држане у Пашком, 11./24. августа 1905.

Председништво.

СТЕЧАЈ.

Исписује се на парохију у Суботекој са плаћом V. разреда, а роком до укључиво 17. (30.) септембра 1905. г.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем до стављенога рока потписаној конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, дана 23. августа (5. септембра) 1905. године држане.

Председништво.

Ad бр. К. 875./711. ех 1905.

СТЕЧАЈ 64, 1—3

Расписује се стечај на место личног парохијског помоћника јереју Теодору Миковићу, пароху II. плаћеног разреда у Трпињи.

Исти помоћник уживаће половину свију прихода осим стана. Рок стечају до 30. септембра о. г. по ст. кал.

Компетенти имају своје инструиране молбенице путем надлежних протопрезвитератских знања овој конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије, у Карловцима 26. јула (8. августа) 1905.

Председништво.

Ad број К. 925/695 ех 1905.

СТЕЧАЈ. 65, 1—3

Расписује се стечај на упражњену парохију у Лединцима IV. плаћеног разреда. Рок стечају до 30. септембра по ст. кал. о. г.

Компетенти имају своје инструиране молбенице путем надлежних протопрезв. знања овој конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије у Карловцима, 26. јулија (8. августа) 1905.

Председништво.

Бр. Ек. 237 ех 1905.

67 1—2

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај на парохију у Бачуги I. плаћеног разреда са капеланијом у протопрезвитерату Кирино-Глинском.

Рок компетовању оставља се до 1./14. октобра 1905.

Из сједнице Епарх. Конзисторије држане у Пашком, 11./24. августа 1905.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

Једина продаја за Хрватску, Славонију и Ријену
ИЗВРСТНИХ АУСТРИЈСКИХ ЦЕМЕНТНИХ ПРОИЗВОДА
БЕРНАРДО БРАУН и Комп.,
 Телефон: 528. **РИЈЕКА.** Брзојав: Бернардо Ријена.

разашиле **ПОРТЛАНД И РОМАН-ЦЕМЕНТ** признате безприкорне врсноће испод данашњих тржних цена.
ГРАДИТЕЉЕ **БЕТОН-ГРАЂЕВНЕ ПОДУЗЕТНИКЕ**
ПРОИЗВОДИШТЕ ЦЕМЕНТНЕ РОБЕ **ТРГОВЦЕ ГРАЂЕВНОГ МАТЕРИЈАЛА.**
 молимо да у својем властитом интересу прије него своје потребе за будућу годину покрију, особито на наше јесенско распачавање причекају, јер ће нам тако бити омогућено ванредно повољне купове за год. 1906. закључити.
 63, 1-5

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА

У **ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ** препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене **изнађена и много пута одликована**

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђена и катог имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначаје са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. —

18-24, 8.

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миланарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миланарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Поједини бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филири од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.